

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้การสอน ของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวมาลี ทรัพย์ฉายแสง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

The Management of Instructional Environment of Teachers
in Sub-District Non-Formal and Informal Education Centers
under Nakhon Ratchasima Provincial Office of Non-Formal
and Informal Education

Miss Malee Sapchaisaeng

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Technology and Communications

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูกศน.ตำบล
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อและนามสกุล นางสาวมาลี ทรัพย์ฉายแสง

แขนงวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โตโพธิ์ไทย

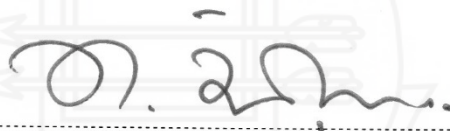
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โตโพธิ์ไทย)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครู กศน.ตำบล สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ศึกษา นางสาวมาลี ทรัพย์ฉายแสง **รหัสนักศึกษา** 2582700890

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โตโพธิ์ไทย **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 183 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครู กศน.ตำบล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครู กศน.ตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอก (2) ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ คือ ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต และ (3) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม คือ มีการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ครู กศน.ตำบล การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Independent Study title: The Management of Instructional Environment of Teachers in Sub-District Non-Formal and Informal Education Centers under Nakhon Ratchasima Provincial Office of Non-Formal and Informal Education

Author: Miss Malee Sapchaisaeng; **ID:** 2582700890;

Degree: Master of Education (Educational Technology and Communications);

Independent Study advisor: Dr. Varangkana Topothai, Associate Professor;

Academic year: 2016

Abstract

The purpose of this research was to study the management of instructional environment of teachers in sub-district non-formal and informal education centers under Nakhon Ratchasima Provincial Office of Non-Formal and Informal Education.

The research sample consisted of 183 teachers in sub-district non-formal and informal education centers under Nakhon Ratchasima Provincial Office of Non-Formal and Informal Education, obtained by stratified random sampling. The employed research instrument was a questionnaire on management of instructional environment of teachers in sub-district non-formal and informal education centers. Statistics for data analysis were the percentage, mean, and standard deviation.

Research findings revealed that the teachers in sub-district non-formal and informal education centers had opinions that their overall management of instructional environment was practiced at the high level. When specific aspects of instructional environment management were considered, it was found that the practice was at the high level in all aspects, with the item receiving highest rating mean in each aspect being as follows: (1) in the physical environment aspect, the item receiving the highest rating mean was that on the management of clean, refreshing and beautiful environment both within and outside the center; (2) in the mental environment aspect, the item receiving the highest rating mean was that on the teachers providing the services with politeness and friendliness; and (3) in the social environment aspect, the item receiving the highest rating mean was that on having the coordination for cooperation with network parties in the community for organizing learning activities.

Keywords: Instructional environment, Sub-district teacher, Non-formal and informal education center

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โตโพธิ์ไทย อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการทำงานศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้เสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยอย่าง สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ กรรมการสอบที่ให้คำแนะนำซึ่ง เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์ รอง ศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ผู้ประสิทธิประสาท วิชาความรู้ทั้งหมด

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ สุภวรรณ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) นางวรากร ครุฑขุนทด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอด่านขุนทด (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย) อาจารย์ปาริชาติ อธิवास (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา) ที่กรุณาให้ ความช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระและให้คำแนะนำจนทำให้การศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครูกศน.ตำบล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตอบแบบสอบถาม ให้ความ ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ทั้งคณาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน รวมถึงเพื่อน นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทุกคนทั้งใกล้และไกลและครอบครัวอันมี คุณค่ายิ่ง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือพร้อมทั้งให้กำลังใจในการทำวิจัยตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องนี้บรรลุผลสำเร็จ

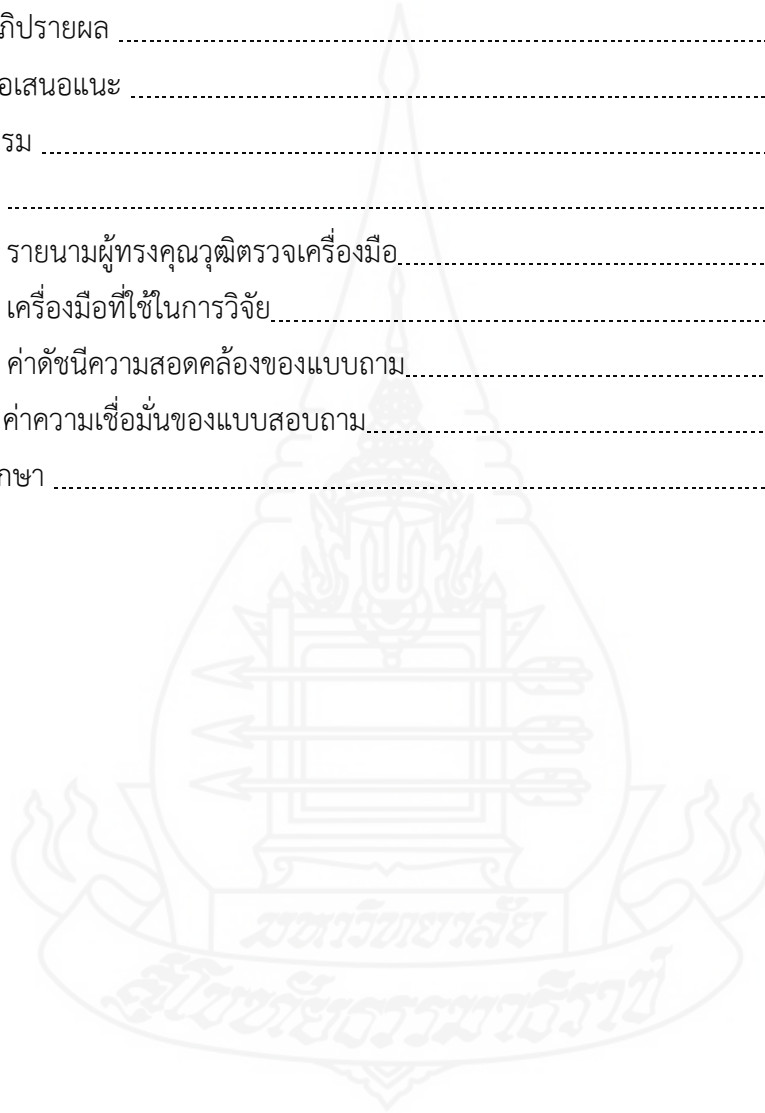
คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดา ผู้ให้ชีวิตและอบรมสั่งสอน แต่บรรดาคณาจารย์ผู้ประสาขาวิชาความรู้และแต่ผู้มีพระคุณทุก ท่านผู้เอื้อเพื่อ สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน	9
การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	25
กศน.ตำบล	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อม ของกศน.ตำบล	46
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปการวิจัย	54
อภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	63
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ	64
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบถาม	73
ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	79
ประวัติผู้ศึกษา	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ตารางที่ 4.2 การจัดสภาพแวดล้อมการสอน ของครูกศน.ตำบล	46
ตารางที่ 4.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	47
ตารางที่ 4.4 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ	49
ตารางที่ 4.5 สภาพแวดล้อมทางสังคม	51

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่อง การศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา การ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทย ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมี คุณภาพในทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ คนไทยได้เรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดตั้งกศน.ตำบล ขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้ ระดับตำบลยุคใหม่ ที่มีเครื่องมือที่ทันสมัยในการดำเนินงานโดยผลักดันงบประมาณโครงการ ไทยเข้มแข็งให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือ กศน.ตำบล และมอบให้สำนักงานกศน. เร่งรัดพัฒนาและ เดินหน้าไปสู่ความเป็นศูนย์การเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของชุมชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินจัดตั้ง กศน. ตำบลหรือแขวงตั้งแต่เดือน กันยายน 2552 โดยดำเนินการปรับปรุง พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม ให้มีความพร้อมและประกาศจัดตั้งเป็น กศน.ตำบล หรือแขวง โดยมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การสร้างเครือข่ายและขยายภาคีเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชนของภาคีเครือข่าย ทั้งในแง่ของ ความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมและศักยภาพในการจัด ซึ่งต้องมีการจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2554, น. 2)

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ จัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 (5) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอน

และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542, น. 8)

ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงมีความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ และมีศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข

1.1 สภาพที่พึงประสงค์

ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูทุกคน.ตำบล ครอบคลุมสภาพที่พึงประสงค์ทางกายภาพ สภาพที่พึงประสงค์ทางจิตภาพ และสภาพที่พึงประสงค์ทางสังคม ดังนี้

1.1.1 สภาพที่พึงประสงค์การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพของครูทุกคน.ตำบล กล่าวคือ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ที่เหมาะสม ประกอบด้วย องค์ประกอบของอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายนอก ที่เหมาะสม สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม นอกจากนี้ ห้องเรียน อุณหภูมิ แสงสว่าง เสียง อุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การใช้สื่อการสอน ควรจัดให้เป็นระบบ เช่นกัน ดังนี้ (1) องค์ประกอบของห้องเรียน ได้แก่ ผนังห้อง ประตู หน้าต่าง พื้นห้อง ขนาดห้องพอเหมาะ โต๊ะ-เก้าอี้จัดไว้มุมใดมุมหนึ่งให้สอดคล้องกับทิศทางของแสงสว่างตามธรรมชาติที่ส่องเข้าในห้องเรียน (2) อุณหภูมิ ไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป สามารถปรับอุณหภูมิได้ตามความต้องการและมีการระบายอากาศ โดยอาศัยกระแสลมตามธรรมชาติ หรืออาศัยพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น (3) แสงสว่าง ไม่จ้ามากหรือสลัวทำให้ระคายเคืองดวงตา ถ้าแสงสว่างจากธรรมชาติมีความสว่างไม่เพียงพอให้มีแสงประดิษฐ์จากดวงไฟ ถ้าแสงจากธรรมชาติสว่างจ้าเกินไปให้มีผ้าม่านช่วยกันแสง (4) เสียง ระดับเสียงให้เงียบ ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก หรือเสียงจากภายนอกมีระดับไม่ทำลายสมาธิการศึกษาด้วยตนเอง (5) อุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอน มีอุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอนตามประเภทของสื่อการสอนที่ใช้ อย่างเพียงพอ เช่น สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนฯ ชุดคอมพิวเตอร์ (6) สิ่งอำนวยความสะดวกระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา สัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น (7) ความสะอาดและเป็นระเบียบดูแลห้องให้สะอาดและจัดสิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ และ(8) สีสนของห้อง ควรเป็นสีอ่อนที่ส่งผลให้ผู้ใช้งานสบายใจ เช่น สีเนื้อ สีครีม เป็นต้น (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2556, น. 11-16)

1.1.2 สภาพที่พึงประสงค์การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพของครูทุกคน.ตำบล กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นวัตถุและเป็นบุคคลที่ส่งผลต่อจิตใจ เช่น สถานที่ที่ไม่แออัด ไม่มีมลพิษ และบุคลิกลักษณะของครูที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ที่สำคัญคือ บุคลิกภาพของครูควรมีอิทธิพลต่อความรู้สึกในทางบวก ต่อนักศึกษา ดังนั้นครูต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมได้แก่ ความสามารถในการสอน มีความน่าเชื่อถือ ใจกว้าง การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ความซื่อสัตย์ ความโอบอ้อมอารี ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การยอมรับตนเองและผู้อื่น ความยุติธรรม ความอดทน ความอดกลั้น และความสงบเยือกเย็น เป็นต้น (วารสารคณา โทโพธิ์ไทย, 2556, น.11-8) และครูกศน.ตำบล ควรมีความตั้งใจ เต็มใจ และกระตือรือร้น ในการให้บริการอย่างรวดเร็ว ด้วย อัจฉริยภาพ (กุลธร เลิศสุริยกุล, 2554, น. 88)

1.1.3 สภาพที่พึงประสงค์การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคม ของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ กฎระเบียบของกศน.ตำบลควรมีความเหมาะสม มีการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครูและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและนักศึกษากับนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สมปอง วิมาโร, 2554, น. 62) และ ครูกศน.ตำบล นอกจากสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักศึกษาแล้วยังต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษากับกศน.และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเช่นกัน (กุลธร เลิศสุริยกุล, 2554, น. 96)

1.2 สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ครอบคลุมสภาพที่เป็นปัจจุบันทางกายภาพ สภาพที่เป็นปัจจุบันทางจิตภาพ และสภาพที่เป็นปัจจุบันทางสังคม ดังนี้

1.2.1 สภาพปัจจุบันในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ ในภาพรวม อาคารสถานที่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมีความเหมาะสมสะอาด ร่มรื่น มีพื้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เพียงพอ มีสื่อหลากหลาย มีการคำนึงถึงแสงสว่าง เสียงรบกวน อุณหภูมิ และบรรยากาศที่เหมาะสม แต่กศน.ตำบลบางแห่งยังขาดชั้นเรียนที่เป็นสัดส่วน ขาดความเป็นเอกเทศ และขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย

1.2.2 สภาพปัจจุบันในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ ในภาพรวม บุคลิกภาพครูที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ มีความหลากหลาย ครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นมีความตั้งใจ แต่บางส่วน ก็ยังขาดการพัฒนาด้านความรู้ที่ทันสมัย มีการจัดการเรียนการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง ครูขาดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูบางท่านยังเป็นครูรุ่นเก่าที่ไม่รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เหล่านี้ส่งผลต่อบุคลิกภาพของครู ทำให้สภาพแวดล้อมทางจิตภาพไม่ดีเท่าที่ควร

1.2.3 สภาพปัจจุบันในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคมของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ ด้านกฎระเบียบ ของกศน. แต่บางครั้งยังไม่มีมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่นการพบกลุ่มมาไม่ครบเต็ม 100 % เป็นต้น ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักศึกษาอยู่ในระดับดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ ที่ห่างไกลกัน และ นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานทำมีเวลาน้อย จึงมีความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับปานกลาง

1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ครอบคลุมสภาพปัญหาทางกายภาพ สภาพปัญหาทางจิตภาพ และสภาพปัญหาทางสังคม ดังนี้

1.3.1 สภาพปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ จากสภาพปัญหาปัจจุบัน กศน.ตำบลบางแห่งขาดชั้นเรียนที่เป็นสัดส่วน ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.3.2 สภาพปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพ ของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ จากสภาพปัญหาปัจจุบัน ครูกศน.ตำบล บางส่วนยังขาดการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัย มีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ขาดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อบุคลิกภาพของครูทำให้สภาพแวดล้อมทางจิตภาพไม่ดีเท่าที่ควร

1.3.3 สภาพปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคม ของครูกศน.ตำบล กล่าวคือ จากสภาพปัจจุบันกฎระเบียบ ของกศน.ตำบลมีความเหมาะสม แต่ยังไม่ปฏิบัติตาม เช่น การพบกลุ่มไม่ถึง 100 % ปัญหาเรื่องความห่างไกลของพื้นที่ เช่นเดียวกับครูและนักศึกษาที่มีปัญหาเรื่องความห่างไกลของพื้นที่ ส่งผลต่อขาดความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม การพบกลุ่ม และการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กัน

1.4 ความพยายามในการแก้ปัญหา

1.4.1 ความพยายามในการแก้ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ได้พยายามแก้ปัญหาโดย จัดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เช่น การพัฒนา กศน.ตำบล ร่วมกันทำความสะอาดอาคารสถานที่ ทาสีอาคารที่สีซีดจาง ปรับปรุงภูมิทัศน์ของ กศน.ตำบล

1.4.2 ความพยายามในการแก้ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ กล่าวคือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา มีการจัดอบรมให้กับครูเกี่ยวกับ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆรวม ด้านจิตวิทยา อันส่งผลถึงบุคลิกภาพของครู

1.4.3 ความพยายามในการแก้ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม

กล่าวคือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา มีการอบรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกศน.ตำบลกับชุมชน และ นักศึกษา

ในส่วนความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยการวิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา แต่อย่างใด แต่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล ที่นำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย ได้แก่

พงษ์เทพ วัฒนาวณิชย์วุฒิ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษากศน.ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการ พบสภาพปัญหา เรื่องเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ไม่เพียงพอกับความต้องการ หลายแห่งอาคารไม่เป็นเอกเทศ จำนวนครูไม่เพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่นำไปขยายผล และมีการเปรียบเทียบของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของกศน.ตำบล 2) ด้านกิจกรรมหลักของ กศน. ตำบล พบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ด้านการให้บริการสืบค้นข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากขาดคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ การเบี่ยงงบประมาณในการจัดกิจกรรมได้น้อยมากในแต่ละครั้งบุคลากร กศน.ตำบลไม่ได้ทำการสอนต้องทำงานให้กศน. จังหวัด และประชาชนให้ความสำคัญน้อยในกิจกรรมสายสามัญ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับงานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และการส่งเสริมด้านอาชีพทำไม่ต่อเนื่อง 4) ด้านการนิเทศ ติดตาม และรายงานผลพบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยสนใจนิเทศติดตามงาน และการรายงานผลยังขาดรูปแบบของการรายงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สมปอง วิมาโร (2554) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานของกศน.ตำบล : แหล่งเรียนรู้ราคาถูก พบว่า สภาพการดำเนินงาน กศน.ตำบล ในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย ใน ภาพรวมพบว่าสภาพการดำเนินงานของ กศน.ตำบล สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายด้านพบว่า ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้อาศัยสภาพการดำเนินงานมากที่สุดอยู่ในระดับ มาก รองลงมาด้าน การติดตาม ประเมินและรายงานผลอยู่ในระดับ มาก ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก และด้านการบริหารจัดการมีสภาพการดำเนินงานลำดับสุดท้ายมีสภาพการ ดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลากรปฏิบัติงานครอบคลุมตามภารกิจที่กำหนดมีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ใน ระดับ ปานกลาง ด้านอาคาร สภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสื่อ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการ

เรียนรู้ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ลำดับสุดท้ายมี สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายหัวข้อพบว่า เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาเป็นศูนย์ชุมชน อยู่ในระดับ มาก เป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสารของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นศูนย์สร้างโอกาสการเรียนรู้ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ลำดับสุดท้ายมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนใน รายหัวข้อพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม กศน.ตำบล มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ในตำบล และต่างตำบล อยู่ในระดับ มาก และชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินงาน กศน.ตำบล มี สภาพการดำเนินงานอยู่ลำดับสุดท้ายมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง และ 4) ด้านการติดตาม ประเมิน และรายงานผลมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายหัวข้อพบว่าการสรุปผล และการรายงานผล มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาการติดตามผล และประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบล มีการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานกศน.ตำบล มาตรฐานและตัวบ่งชี้ กศน.ตำบล มีสภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานแตกต่างกัน ตามสภาพของพื้นที่ตั้งกศน.ตำบล

1.5 แนวทางที่ผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ปัญหา

จากสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบล และความพยายามในการแก้ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบล ที่ผ่านมา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกศน.ตำบล ควรมีการศึกษาอย่างเป็นระบบ และ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบล จึงได้ทำการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบล เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาการจัดสภาพการเรียนการสอน ของครูกศน.ตำบลสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ของ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2.2 เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพ ของครูกศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2.3 เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคม ของครูกศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยเชิงสำรวจ

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 338 คน

3.3 เนื้อหาสาระในการวิจัย

3.3.1 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ของครูกศน.ตำบล

3.3.2 เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพ ของครูกศน. ตำบล

3.3.3 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคม ของครูกศน.ตำบล

3.4 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

3.5 ระยะเวลาการวิจัย เดือน พฤษภาคม – กันยายน 2560

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวของนักศึกษา และส่งผลต่อ กระบวนการ และพฤติกรรมของผู้นักศึกษา ครอบคลุม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม

4.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพของสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ มองเห็น จับต้องได้ หรือเป็นรูปธรรมที่จัดขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ครอบคลุมสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกอาคาร สถานที่จัดกิจกรรมหรือชั้นเรียน โตะ เก้าอี้ แสงสว่าง เสียง อุณหภูมิ บรรยากาศ สื่อการสอนต่างๆและสิ่งอำนวยความสะดวก

4.3 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบแบ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุหรือบุคคล ครอบคลุมสถานที่ในการจัดกิจกรรมที่ไม่แออัดและไม่มีมลพิษ มีหัวหน้ากศน.ตำบล ครูมีคุณลักษณะและบุคลิกภาพ ที่เหมาะสมส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ ของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

4.4 สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกฎระเบียบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบคลุม กฎระเบียบของกศน.ตำบล การประสานร่วมมือกันระหว่างภาคีเครือข่ายและชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและนักศึกษา ของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

4.5 ครูกศน.ตำบล หมายถึง พนักงานราชการ สังกัด สำนักงาน กศน. สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานกศน.จังหวัดให้เป็นหัวหน้ากศน.ตำบลในพื้นที่รับผิดชอบ

4.6 กศน.ตำบล หมายถึง หน่วยงานกศน.ที่รับผิดชอบ สนับสนุน และส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ชุมชน ภายในตำบลหนึ่งๆ ของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 ได้ทราบถึงการ จัดสภาพการเรียนการสอนของครูกศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาทางกายภาพ จิตภาพและทางสังคม

5.2 นำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของกศน.ตำบลต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน
2. การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. กศน. ตำบล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็น คือ (1) ความหมายของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน (2) ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน (3) ประเภทของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน และ (4) รูปแบบของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

1.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนดังนี้ ทองคุณ หงส์พันธ์ (2540, น. 11) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนหรือบรรยากาศ หมายถึงความรู้สึกของคนที่เกิดขึ้นเมื่อได้ปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งเป็นลักษณะสำคัญได้ 3 ลักษณะคือ

1. บรรยากาศทางกายภาพ ได้แก่ บริเวณโรงเรียนและอาคารประกอบ
2. บรรยากาศทางวิชาการ เป็นกิจกรรมทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้
3. บรรยากาศทางการบริหารและจัดการ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติ มีการพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอดเวลา

กรมสามัญศึกษา (2544, น. 36) กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อม หรือ บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสถานะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคลเป็นสภาวะการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคลเมื่อคนปะทะเข้ากับสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดความรู้สึกที่ดี ก็ต้องเรียกว่า “บรรยากาศดี” ในการตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะเข้ากับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกไม่ดี ก็เรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุนใจ สบายใจ รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหินเฉยเมย ว่าเหวและไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศดีจะทำให้ทุกคนทำงานกันอย่างเต็มที่และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดีทุกคนก็จะมีแต่ความทุกข์ระทม

วสันต์ ปัญญา (2544, น. 16) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในด้านบวกและลบ จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียนที่จะต้องบริหารจัดการให้โรงเรียนมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่สุดสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นกระบวนการของการสร้างจิตสำนึก ค่านิยม และมโนทัศน์ที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะและเจตคติที่ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในโลก

เสรี ลาขโรจน์ (2546, น. 59) ได้ให้ความหมาย ของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา คือ สภาพที่เกิดจากผลกระทบหรือปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่าง ที่มีอยู่ในสถานศึกษานั้นเอง

สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ (2546, น. 296) ได้ให้ความหมาย ของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ภายในสถานศึกษา รวมทั้งสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2553) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียนว่าหมายถึง สภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพได้แก่ สภาพต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติอันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ระบบคุณที่ยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ของกลุ่มสังคม ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและเจตคติต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม

ทรศนีย์ วรหาคำ (2554, น. 25) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึง องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายในของโรงเรียน ที่อยู่ในสภาวะการณ์เรียนรู้อันจะ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกๆด้าน ซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งความเป็นระเบียบ ความสะอาดของอาคารสถานที่ การจัดอำนวยความสะดวกและปลอดภัย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2556, น. 6) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนหมายถึง สภาพแวดล้อมที่ล้อมรอบตัวครูและนักเรียน ซึ่งเกื้อหนุนให้นักเรียนและครูทำงานด้วยกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สื่อสารระหว่างกัน จับกลุ่มทำงาน และการจัดการห้องเรียน เกิดจากความห่วงใยเอื้ออาทรระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน จนเกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดียิ่งขึ้น สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมีความสำคัญคือ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียน สร้างครูให้เป็นครูที่มีความสมบูรณ์แบบ และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

วรางคณา โตโพธิ์ไทย (2556, น. 11-5) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนหมายถึง สภาพสภาวะใดๆที่อยู่ล้อมรอบ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำ สร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ในโรงเรียน นอกโรงเรียนหรือในชุมชน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน ในโรงเรียน นอกโรงเรียนหรือในชุมชน อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ห้องเรียนที่สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย บรรยากาศการเรียนการสอนดี มีความอบอุ่นใจ มีความรู้สึกปลอดภัยมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน สัมผัสสามัคคีกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ห้องเรียนที่มีสภาพเช่นนี้เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนเป็นบวก ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้สึกสบายใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนมีความขยันขันแข็งในการเรียน ในทางตรงกันข้าม ถ้าสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นห้องเรียนที่สกปรกรกรุงรังมีเสียงดังรบกวนสมาธิตลอดเวลา มีความขัดแย้งกัน แข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน นินทาให้ร้ายกัน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนเช่นนี้ จะส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีกำลังใจ พลังในตัวผู้เรียนถดถอย พลังในที่นี้ ได้แก่ พลังศรัทธา พลังความเพียร พลังสติ พลังสมาธิ และพลังปัญญา เมื่อผู้เรียนขาดพลังทั้ง 5 หรือ พลังทั้ง 5 ถดถอย ย่อมส่งผลในทางลบต่อการเรียนการสอน

โดยสรุป สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีการจัดขึ้นหรือที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน หรือในชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนการสอน

1.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ดังนี้

จินตนา สราวุธพิทักษ์ (2541, น. 171) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะว่าเป็นการจัดการ ควบคุม ดูแล ปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสภาพที่สามารถป้องกันโรค และช่วยลดอุบัติเหตุ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ มีผลต่อนักเรียนโดยตรงและทางอ้อมนั้น โรงเรียนควรให้ความรู้พื้นฐานโดยบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ก็ได้โดยจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน รวมทั้งการให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย ซึ่งนักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัดให้และยังเกิดเป็นสุขนิสัยที่ดีติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลต่อการมีสุขภาพดี และสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วย

ชเนศ เกิดขำ (2541, น. 44) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนไว้ว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีเรียกว่า “บรรยากาศดี” โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุนใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมไม่ดี จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหินเฉยเมย ว่าแห้ว และไม่อยากมาโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียนเปรียบเสมือนครุฑไม่ได้ ที่มีอิทธิพลในการสร้างเสริมความคิด จิตใจ คุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ ได้จากความคาดหวังและความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สุปรีชา หิรัญโร (2541, น. 175) ได้กล่าวถึง อาคารและสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนจะช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมของนักเรียน ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกต่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความจงรักภักดี และความภาคภูมิใจต่อสถาบัน ซึ่งจะมีผลไปถึงความพยายามที่จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ การสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้กับตนเอง และสถาบันได้อีกด้วย นอกจากนี้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนยังมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม สติปัญญาและสังคมของนักเรียนและครูอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, น. 2) กล่าวถึง หลักและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า โรงเรียนเปรียบเสมือน บ้านหลังที่สองของเด็ก เด็กจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพก็ต่อเมื่อ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย บุคคลที่สำคัญที่สุดในโรงเรียนที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีดังกล่าว คือ ครู หากคุณครูมีความรัก ความเมตตา มีความยุติธรรม ฯลฯ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเด็ก ก็จะเรียนอย่างมีความสุข นั่นคือ “ความสุขในโรงเรียน

เชิดชู กาฬวงศ์ (2545, น. 14) กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดประมวลประสบการณ์แก่นักเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำผลประโยชน์เหล่านั้นไปพัฒนาตนเองในอนาคต แต่จะอย่างไรให้เด็กชอบมาโรงเรียน เป็นคนใฝ่รู้ มีความสนุกสนาน มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน การที่โรงเรียนได้รับการตอบสนองจากผู้เรียนโรงเรียนต้องดำเนินการสร้างแรงจูงใจต่อผู้เรียน ให้เกิดความคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน แนวทางในการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีผลการเรียนรู้สามารถปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงเพศและวัยของผู้เรียน

สมชาย จำปานิล (2545, น. 13) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องคอยดูแล เอาใจใส่ เพราะสิ่งแวดล้อมช่วยทำให้คนเปลี่ยนแปลงไปได้ดีหรือไม่ สิ่งแวดล้อมมีส่วนกำหนดด้วย เช่น แสงสว่าง การถ่ายเทของอากาศ เสียง สี เหล่านี้มีผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เข้าใจหลักการจัดการ ปรับการบริการให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการจัดการศึกษาในทุกรูปแบบให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 12) ได้ให้ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า การที่โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ ครบถ้วน เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดีส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนและสังคมได้รับการพัฒนาด้วย

เสรี ลาซโรจน์ (2546, น. 60) ได้ระบุถึง ความสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตประจำวันในสถานศึกษาได้ สถานศึกษาใดสามารถพัฒนาคุณภาพสภาพแวดล้อม เช่น จัดทำงานอนามัย สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาได้มาตรฐาน พัฒนางานอาคารสถานที่ได้อย่างดี มีการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย ความสะอาด ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย เอาใจใส่ด้านสุขาภิบาลในโรงเรียน ใฝ่ระวังคุณภาพน้ำ อาหารและมลพิษด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สุขภาพอนามัยของคนในสถานศึกษาทั้งด้านร่างกายและจิตใจจะถูกสุขลักษณะและมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เกิดความร่มเย็นเป็นปกติสุขในการดำรงชีวิตประจำวันตามไปด้วย

2. สภาพแวดล้อมที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะช่วยพัฒนาคนได้อย่างรอบด้านทั้งในด้านความรู้ ความคิด ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษอบรมและกลมกลืนจิตใจของคนได้เพราะคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น กระบวนการและวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อม

ความมีระเบียบวินัย ความสวยงาม และความสมดุลทางธรรมชาติในสถานศึกษา นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้น ใครเรียนใครรู้ รู้จักวิถีการดำรงชีวิตและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย

3. เนื่องจากสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน กลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจเพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น มีหน่วยงานสถานศึกษาจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยงานนำสังคมในชุมชนสามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาและเป็นกำลังหลักของชุมชน สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเท่ากับการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต และการยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

วารางคณา โต้โพธิ์ไทย (2556, น. 11-7) กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมีดังนี้

1. สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนมีความสะอาดสบาย มีอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนก็มีความสุขในการสอน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวก รวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

2. สนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเปลี่ยน เจตคติไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจในการเรียนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้ ซึ่งจะเป็น ตัวการนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้นถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้

3. ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์ กับสิ่งภายนอกที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัด ให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ดีก่อนแล้วสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง

4. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษา ประการหนึ่งก็คือมุ่งให้ผู้เรียนมี บุคลิกภาพดี มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจตามแบบอย่างที่ดี สังคมยอมรับกล่าวคือมีคุณธรรม และจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติ ปฏิบัติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรม หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นต้อง ใช้เวลา และอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จึงจะสามารถกล่อมเกล่าผู้เรียนได้ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าว พฤติกรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ดี มีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตัดสินปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน สะสมทีละน้อยจนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพรูปแบบในการรับรู้ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. ช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ให้ผู้เรียนมีระเบียบ วินัยสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนเป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียน ทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่างเช่น ลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานเริงรมย์ ผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้อย่างเหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวมอยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระบบระเบียบ และง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง หลายแหล่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน สามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น เป็นศูนย์กลางได้อย่างดี นอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียนตลอดจนเป็นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้อบรมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิ ยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อันดี จิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะยิ่งทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

8. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียน ได้สะดวก ตำแหน่งของผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักอุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดี ส่วนผู้เรียนจะลดความกลัว และมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

9. ช่วยลดความเมื่อยล้า หรือความอ่อนเพลีย ทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่นการจัด โต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกาย ของผู้เรียนช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวด หลัง การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตา นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

วิชิต เทพประสิทธิ์ (2558,ออนไลน์) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนการสอน คือ

1. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ มีความสำคัญคือ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและผู้สอน การจัดห้องให้อีกกับการเรียน ตลอดจนการจัดหาสื่อ การสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียน เป็นส่วนที่ทำให้การเรียนมีบรรยากาศที่ดีมากขึ้น และเสริมประสบการณ์ ใน การเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ มีความสำคัญคือ เพื่อให้เกิดความรู้สึกในเชิงบวก ต่อผู้เรียน เช่น พอใจ กระตือรือร้น อบอุ่น ตื่นเต้น การเลือกใช้รูปภาพ การเลือกใช้สี และสื่อการสอนต่าง ๆ ต้องมีความพิถีพิถัน และเหมาะสมกับผู้เรียน การปรับบุคลิกภาพ ของผู้สอนให้เหมาะสม การวางตัวที่ดีจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น ไม่เครียด และกล้าจะ ชักถามและตอบปัญหา ช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ มีความสำคัญคือ เสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นในสังคมการเรียนการสอน ระหว่างผู้เรียน กับผู้สอน และระหว่างผู้เรียน กับผู้เรียนการอยู่กันเป็นกลุ่มจำเป็นต้องมีกฎเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และทำให้ผู้เรียน เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เมื่อผู้สอนจัดให้มีกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกัน

4. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในแหล่งทรัพยากรการเรียนในปัจจุบันแหล่งการ เรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่ภายในห้องเรียนเท่านั้น การจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์วิทยบริการ ห้องสมุด ศูนย์ สื่อ ต่างๆ ต่างก็มีความสำคัญเพราะเป็นแหล่งการเรียนรู้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะปัจจุบันที่เป็นยุคแห่ง ข่าวสารข้อมูล การจัดสภาพแวดล้อมบนเครือข่าย ก็เป็นสิ่งที่สามารถจัดกระทำได้ โดย ใช้หลักการ และทฤษฎีต่างๆ ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้นั้นถูกใช้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

โดยสรุป สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมีความสำคัญในด้านต่างๆ คือสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน สนับสนุนการเรียนการสอน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ พัฒนาบุคลิกภาพผู้เรียน ช่วยควบคุมชั้นเรียน เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและ ช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลีย ทางด้านสรีระของผู้เรียน โดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมส่งผลต่อผู้เรียนและประสิทธิภาพการเรียนรู้

1.3 ประเภทของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

มีนักการศึกษากล่าวถึงประเภทของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ดังนี้

วสันต์ ปัญญา (2544, น.12) ได้กล่าวว่า การแบ่งประเภทของการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ หรือเป็นรูปธรรมที่จัดขึ้น เพื่อสนองวัตถุประสงค์หนึ่งของการศึกษาและเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน
2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ สิ่งแวดล้อมทางจิตอาจเป็นวัตถุหรือบุคคลก็ได้
3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งที่เป็นผลต่อการเรียนและความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ

ชเนศ เกิดขำ (2541, น. 47 - 51) ได้กล่าวว่า ประเภทของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียน การสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา เรียนสนุก สอนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความน่ากลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนอยากมาโรงเรียน
3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน

อรุณี โคตรสมบัติ (2545, น. 5 - 6) ได้แบ่ง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมขององค์กร หมายถึง การดำเนินการบริหารโรงเรียน นโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียน

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง หลักสูตร พฤติกรรมการสอนของครู การประเมินผลการเรียน

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อนของนักเรียน การคบเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

4. สภาพแวดล้อมทางการเงิน หมายถึง การจัดสรรเงินช่วยเหลือให้กับนักเรียนได้แก่ทุนการศึกษา กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

5. สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ หมายถึง สภาพที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ภายในโรงเรียน เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน โสตอุปกรณ์ต่าง ๆ ห้องสมุด โรงอาหาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ตลอดจนระบบการจราจรภายในโรงเรียน

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2546, น. 85 - 88) ได้กล่าวว่า ในการแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น จริยธรรม ประเพณี ค่านิยม ศาสนา กฎหมาย เศรษฐกิจ การปกครอง

วิชัย วรรณพุฒ (2547, น. 27) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางด้านวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและร่วมโรงเรียน

4. สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ หมายถึง ระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้สำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน เอื้อต่อการเรียนของนักเรียนและรวมถึงการจัดสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ปรีชา วิหคโต (2544,น.249) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจำแนกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ หรือเป็นนามธรรมที่จัดขึ้น เพื่อสนองวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ดังนั้น อาคารเรียน โต๊ะ ม้านั่ง ต้นไม้ และไม้ประดับรวมทั้งอุปกรณ์การเรียนสอนที่เป็นรูปธรรม เช่น ของจริง แผนที่โลก จัดเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบสิ่งแวดล้อมทางจิตอาจเป็นบุคคลก็ได้ อาทิสิ่งแวดล้อมทางจิตที่เป็นวัตถุ เช่น สีเขียว ทำให้รู้สึกสดชื่น

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้สอน หรือผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับเพื่อนๆ ผลของการปฏิสัมพันธ์มี ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้สึกทางบวกหรือลบ เช่นเกิดแรงจูงใจต่อการเรียน หรือความรักต่อสถาบัน ความศรัทธาต่อผู้สอน

ไพฑูริย์ ศรีฟ้า (2551) กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางด้านจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม

1. สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพเป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ สื่อ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ จะส่งผลต่อการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. สภาพแวดล้อมทางด้านจิตภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกจิตใจ เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

3. สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน นักเรียนกับครูผู้สอน รวมถึงกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2556, น. 9 - 10) ได้กล่าวถึง ประเภทของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนจำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียน สามารถจับต้องได้ มีความเป็นรูปธรรม ได้แก่ ขนาดและที่ตั้งของห้องเรียน เช่น อุณหภูมิ แสงสว่าง เสียง การจัดเก้าอี้และโต๊ะเรียน การจัดกระดานนิเทศ ตำแหน่งโต๊ะครู มุมต่าง ๆ เพอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้มีสภาพทางร่างกายและจิตใจที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ ครอบคลุมบุคลิกภาพ อารมณ์ ความสนใจ ความเป็นกันเอง การเปิดใจ การรับฟังนักเรียน ความเข้าใจภูมิหลัง และสภาพจิตใจของนักเรียน

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมภาพ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของครูโดยศึกษาถึงสภาพทางครอบครัว ความเชื่อ การอบรมเลี้ยงดู ฐานะเปียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูหรือเจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับคนในชุมชน

วรางคณา โทโพธิ์ไทย (2556, น. 11-8 – 11-10) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอน (2) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอน และ (3) สภาพแวดล้อมทางสังคมในการเรียนการสอน

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอน เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอนแบ่งเป็นสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

1.1 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ประกอบด้วยห้องเรียนและอุปกรณ์ แสงสว่าง เสียง และการระบายอากาศ

1.1.1 ห้องเรียนและอุปกรณ์ ได้แก่ พื้นห้อง ผนังห้อง ประตู หน้าต่าง ขนาด และพื้นที่ว่างภายในห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ อุปกรณ์ตกแต่งห้องเรียน เช่น แจกัน ดอกไม้ ภาววาด เป็นต้น ห้องเรียนควรจัดให้เรียบร้อยมีระเบียบ สวยงาม

1.1.2 แสงสว่าง ได้แก่ แสงธรรมชาติ เป็นแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ และแสงประดิษฐ์ เป็นแสงสว่างจากโคมไฟ

1.1.3 เสียง ได้แก่ เสียงบรรยายของผู้เรียน เสียงสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน เสียงจากเครื่องขยายเสียง เสียงจากบรรยากาศแวดล้อม เป็นต้น เสียงต่างๆ เหล่านี้จะต้องมีระดับความดังที่เหมาะสม ไม่ก้อง และไม่ซ่า และเสียงกวนจากภายนอกห้องเรียน

1.1.4 การระบายอากาศ ได้แก่ การระบายอากาศจากธรรมชาติ คือ ลม และการระบายอากาศจากอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ พัดลม เครื่องปรับอากาศ และเครื่องระบายอากาศ สภาพการระบายอากาศจะต้องมีการถ่ายเทอากาศ มีอุณหภูมิที่พอเหมาะ และมีความชื้นพอเหมาะด้วย

1.2 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ครอบคลุมแหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ และแหล่งการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่างๆ และสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอน เป็นแหล่งที่ผู้เรียนจะไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ และการทดลอง เช่น ห้องฝึกปฏิบัติทางภาษา ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ แขนงต่าง สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอนนอกห้องเรียนจะครอบคลุมเกี่ยวกับอุปกรณ์สำหรับการศึกษาค้นคว้า

แหล่งวิทยบริการจะมีห้องรวมขนาดใหญ่ สำหรับหลายคนมาศึกษาค้นคว้า ห้องสำหรับการศึกษาเป็นกลุ่มและห้องสำหรับการศึกษารายบุคคล จะมีพื้นที่และขนาดห้องแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ก็มีอุปกรณ์สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้า อาทิ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์บันทึกเสียง อุปกรณ์บันทึกภาพ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร เป็นต้น

ห้องปฏิบัติการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องปฏิบัติการจะครอบคลุมเกี่ยวกับพื้นที่ห้อง ขนาดห้อง ประตู หน้าต่าง โตะเก้าอี้ แสง เสียง และการระบายอากาศ นอกจากนี้ ก็มีอุปกรณ์เฉพาะของห้องปฏิบัติการนั้น เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ จะมีอุปกรณ์ทดลองที่แตกต่างกันไป ห้องปฏิบัติการภาษาจะมีคูหาสำหรับผู้เรียน ชุดควบคุมสำหรับผู้สอน

สภาพแวดล้อมแวดล้อมภายนอกอาคาร นอกจากแหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ และแหล่งการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่างๆ เช่น สนามหญ้า เก้าอี้ ควรจัดให้ร่มรื่น สวยงาม

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอน เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกหรือลบ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอนอาจจำแนกได้เป็น 2 แบบ คือ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล

2.1 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบ ตัวแปรที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว อาทิ สี พื้นที่ว่าง และสภาพแวดล้อม เป็นต้น

สีกับความรู้สึก สีมียุทธพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ สีทำให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน บางสีทำให้รู้สึกสบายตาสบายใจ น่าสนใจ รู้สึกสดชื่น แต่บางสีทำให้รู้สึกเร่าร้อน เช่น สีแดง ส่วนสีเขียวทำให้รู้สึกสงบ เป็นต้น

พื้นที่ว่างกับความรู้สึกใกล้ชิด โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะมีพื้นที่ว่างส่วนบุคคลประมาณ 2-3ฟุต ของแต่ละคน ถ้าหากมีบุคคลอื่นล่วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตส่วนบุคคล บุคคลนั้นจะรู้สึกอึดอัด และพยายามปกป้องไม่ให้มีการล่วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตส่วนบุคคล

สภาพแวดล้อมกับความรู้สึกที่ดี สภาพพื้นที่ห้องที่แคบทำให้คนรู้สึกอึดอัด สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นมีการกำหนดมาตรฐานไว้แตกต่างกัน เช่น พื้นที่บ้านที่เป็นมาตรฐานไว้แตกต่างกัน ความรู้สึกที่ดีนี้เป็นความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อม เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ ไม่พึงปรารถนา มีความต้องการหลีกเลี่ยง ผลจากความรู้สึกที่ดีนี้อาจก่อให้เกิดความเครียด และมีอาการประสาทต้องการหนีจากสภาพที่เป็นอยู่ได้

นอกจากเรื่องสี พื้นที่ว่าง และสภาพแวดล้อมแล้ว ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่เป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัดและความสะอาดของพื้นที่เหล่านี้ด้วยมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอน

2.2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล เป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลเนื่องมาจากบุคลิกภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ บุคลิกภาพของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกในทางบวกและทางลบ

บุคลิกภาพของบุคคลเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งแบ่งเป็นลักษณะภายนอก และลักษณะภายในสำหรับบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะภายนอกนั้น เป็นลักษณะรูปร่างที่มองเห็นได้ สัมผัสได้ เช่น ลักษณะสูงใหญ่ หูยาน มือยาว หน้าขาว ริมฝีปากแดง เป็นต้น ลักษณะภายนอกนี้ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งทางบวก คือ ความรู้สึกชื่นชม น่านับถือ น่าเข้าใกล้ สำหรับบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะภายใน เป็นลักษณะนิสัยซึ่งสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสโดยตรงไม่ได้ อาทิ ความใจกว้าง ความซื่อสัตย์ ความโอ้ออมอารี มีไมตรีจิต ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การยอมรับตนเองและผู้อื่น ความยุติธรรม ความอดทน ความอดกลั้น ความละเอียดต่อการทำบาป และความสงบเยือกเย็น เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล ซึ่งมีผลเนื่องมาจากบุคลิกภาพของบุคคล และลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จะมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการเรียนการสอนได้ทั้งทางบวกและทางลบ

การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมีผลมาจากความพยายามในการป้องกันความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมที่จะส่งผลทางลบ โดยมีการกำหนดข้อตกลงเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในสังคม ได้แก่ การกำหนด กฎระเบียบ กำหนดกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดไว้ว่า จะปฏิบัติตนอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างถ้าหากไม่ปฏิบัติอย่างนั้นในด้านการเรียนการสอนก็มีการกำหนดระเบียบข้อปฏิบัติซึ่งการกำหนดจะต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบของสังคมด้วย

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมในการเรียนการสอน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในห้องเรียนผู้เรียนผู้ที่มีอิทธิพลต่อการออกกฎระเบียบก็คือผู้สอน สำหรับสภาพแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียนผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกฎระเบียบคือ ผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดกฎระเบียบนี้จะมี

ลักษณะเป็นอย่างไรนั้น ปัจจัยหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ถ้าหากผู้บริหารหรือผู้สอนเชื่อว่าบุคคลในบังคับบัญชา หรือผู้เรียนมีลักษณะเป็นคนที่เกี่ยวข้องไม่รับผิดชอบ การออกกฎระเบียบจะมีลักษณะเข้มงวด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะห่างเหิน ลักษณะผู้ใหญ่กับเด็ก นายกับบ่าว นักโทษกับผู้ควบคุม เป็นต้น แต่ถ้าหากผู้บริหารหรือผู้สอนเชื่อว่า ผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรือผู้เรียน เป็นคนขยันมีความรับผิดชอบ การกำหนดกฎระเบียบจะมีลักษณะที่ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้เสรีภาพ มีความเป็นประชาธิปไตย กฎระเบียบในลักษณะนี้ความสัมพันธ์จะเป็นมิตร มีความเป็นกันเอง มีความร่วมมือกัน ฟังความคิดเห็นกันและกัน เป็นต้น

โดยสรุปสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอน (2) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอน และ (3) สภาพแวดล้อมทางสังคมในการเรียนการสอน

1.4 รูปแบบของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

วารางคณา โตะโพธิ์ไทย (2556, น. 11-10-11-11) กล่าวว่ารูปแบบของสภาพแวดล้อมจะมี 3 รูปแบบ คือ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนรายบุคคล สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็ก และสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนรายบุคคล เป็นสภาพแวดล้อมรายบุคคลในการเรียนการสอน แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมรายบุคคลในห้องเรียน สภาพแวดล้อมรายบุคคลนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมรายบุคคลระบบเครือข่าย

สภาพแวดล้อมรายบุคคลในห้องเรียน เป็นสภาพแวดล้อมสำหรับผู้เรียนที่ศึกษาด้วยตนเองในห้องเรียน โดยที่ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนประเภทบทเรียนแบบโปรแกรม ชุดการเรียนรายบุคคล บทเรียนคอมพิวเตอร์ การเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนรายบุคคลนี้ ผู้เรียนจะเรียนจากสื่อการสอนที่มีการจัดระบบให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับสื่อการสอน

สภาพแวดล้อมรายบุคคลนอกห้องเรียน เป็นสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนจะเรียนจากชุดการเรียนรายบุคคลที่บ้าน สภาพแวดล้อมรายบุคคลนอกห้องเรียน ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่บ้าน เป็นสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบควบคุมดูแลด้วยตนเอง การเรียนการสอนแบบนี้สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ และด้านสังคมที่บ้านจะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนรายบุคคล และผู้เรียนจะเป็นตัวจักรสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

สภาพแวดล้อมรายบุคคลระบบเครือข่าย เป็นสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นเพื่อผู้เรียนที่เรียนในระบบเครือข่าย เช่น การเรียนด้วยตนเองด้วยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็ก ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็กในห้องเรียน และการเรียนการสอนนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็กในห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมสำหรับผู้เรียนตั้งแต่ 2-12 คน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเดียวกัน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็กในห้องเรียนประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับวิธีการสอนเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้มีแผนผังที่สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มแต่ละแบบ

สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็กนอกห้องเรียน อาจอยู่นอกห้องเรียน แต่อยู่ในบริเวณโรงเรียนหรือเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ในชุมชน เช่น ตามหน่วยงาน โรงงาน วัด ชายป่า สวนสาธารณะ เป็นต้น สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติในการพิจารณาสภาพแวดล้อมกลุ่มเล็กนอกห้องเรียนนี้ผู้สอนจำเป็นต้องไปสำรวจ ประสานงาน และกำหนดจุดที่แน่นอนที่จะให้ผู้เรียนออกไปศึกษาจากสภาพจริงตามธรรมชาติ

3. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่ เป็นสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่จะจัดสำหรับการสอนแบบเผชิญหน้ากัน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบมวลชน

3.1 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบเผชิญหน้ากัน เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นสำหรับการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบเผชิญหน้าในห้องเรียนกับสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบเผชิญหน้านอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบเผชิญหน้าในห้องเรียน เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ มักจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการสอนแบบบรรยาย สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบนี้อาจใช้สำหรับการสอนเสริมในระบบการสอนทางไกลได้

สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบเผชิญหน้านอกห้องเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสนองการเรียนการสอนในรูปแบบการประชุมสัมมนา สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบนี้อาจจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย หรือจัดขึ้นเพื่อการเสนอรายงานเสนอผลการวิจัย เป็นต้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บรรยายและผู้ฟังจะมีค่อนข้างน้อย บทบาทของผู้บรรยายจะสูงกว่าผู้ฟัง

3.2 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่แบบมวลชน เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ผ่านสื่อมวลชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม สภาพแวดล้อมแบบนี้จะอาศัยสื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดประสบการณ์ สภาพแวดล้อมแบบนี้สื่อจะมีบทบาทในการเรียนการ

สอนสูง ผู้สอนจะทำหน้าที่จัดระบบสื่อการสอนแต่ละประเภทให้สามารถสนองวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

โดยสรุป รูปแบบของสภาพแวดล้อมจะมี 3 รูปแบบ คือ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนรายบุคคล สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มเล็ก และสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่

2. การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

วารจนา โต้โพธิ์ไทย (2556, น. 11 - 12) กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น คือ (1) สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนทางกายภาพ (2) สภาพแวดล้อมนอกระบบโรงเรียนทางจิตภาพ และ (3) สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนทางสังคม ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนทางกายภาพ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ได้แก่

2.1.1 องค์ประกอบห้องเรียน ได้แก่ ขนาดของห้องเรียน ซึ่งมีพื้นที่พอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน มีโต๊ะเก้าอี้วางเรียงตามรูปแบบที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1.2 การระบายอากาศและอุณหภูมิ ได้แก่ การระบายอากาศตามธรรมชาติโดยกระแสลม สภาพแวดล้อมเช่นนี้ต้องอาศัยประตู หน้าต่าง และพัดลม หรือเครื่องปรับอากาศ ในการระบายอากาศและปรับอุณหภูมิห้องเรียน โดยทั่วไปแล้วอาศัยกระแสลมและพัดลมก็เพียงพอแล้ว

2.1.3 แสงสว่าง ได้แก่ แสงสว่างตามธรรมชาติและแสงประดิษฐ์จากดวงไฟ ซึ่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจน

2.1.4 ระดับเสียง ได้แก่ เสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติทั้งที่มาจากนอกห้องเรียน เสียงภายในห้องเรียน และเสียงจากเครื่องขยายเสียง จากวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น ระดับเสียงจาแหล่งต่างๆ ควรจะปรับให้เหมาะสม

2.1.5 อุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอน เช่น เครื่องวีซอลไรเซอร์

2.1.6 สิ่งตกแต่งห้องเรียน เช่น แจกัน ภาพผนัง แผนภาพ แผนภูมิ ทั้งที่ตกแต่งให้เกิดความสวยงาม และเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2.2. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนทางจิตภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่เกิดจากสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียนซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้เรียนและผู้สอน อาทิ ขนาดของห้องคับแคบทำให้ผู้เรียนและผู้สอนรู้สึกอึดอัด ไม่มีสมาธิในการเรียนการสอน หรืออากาศร้อน แสงสว่างไม่พอเพียง ผู้เรียนและผู้สอนอาจเกิดความรู้สึกหงุดหงิด หรือความเป็นระเบียบ

เรียบร้อย จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกสบายใจ นอกจากนี้ ยังอาจเกิดจากผู้สอนมีจิตใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน มีความเห็นอกเห็นใจผู้เรียน มีการชมเชย มีความสุภาพ และไมตรีจิต กับผู้เรียน เพื่อให้กำลังใจเมื่อผู้เรียนทำถูกต้อง หรือมีการแนะนำแก้ไขเมื่อผู้เรียนทำไม่ถูกต้อง จากสาเหตุอันเนื่องมาจากผู้เรียน อาทิ ผู้เรียนเจ็บป่วยเป็นไข้หวัด อดนอน อดอาหาร ประสบอุบัติเหตุเข้าเรียนไม่ทันก็ทำให้สภาพจิตแปรปรวนได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีกำลังใจ และเกิดพลังในการเรียนการสอน หรือทำให้ผู้เรียนหมดกำลังใจ ถดถอยไม่มีพลังที่จะเรียน เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายเป็นผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน ในแต่ละช่วงของการเรียนการสอน

2.3 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนทางสังคม เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ส่งผลกระทบต่อมาจากภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับความใกล้ชิด ความสามัคคี และกฎระเบียบ สภาพแวดล้อมนี้จะส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

ความใกล้ชิด ผู้เรียนในระบบนอกระบบโรงเรียนไม่ค่อยจะรู้จัก ไม่คุ้นเคยกัน การพบกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนที่ไม่รู้จักกันอาจมีความเครียดเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ การจัดกิจกรรมเพื่อแนะนำให้ผู้เรียนรู้จัก และคุ้นเคยกันจะช่วยคลายความเครียดในตัวผู้เรียนได้ อาทิ กิจกรรมแนะนำตัว โดยการสัมภาษณ์หรือกิจกรรมต่อรูปหัวใจ เป็นต้น ในการทำกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมีพื้นที่ให้ผู้เรียนเคลื่อนเข้าหากันได้

ความสามัคคี เป็นสถานะที่ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน มีความสนิทสนมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การจัดกิจกรรมกลุ่มจะส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นและแนะนำซึ่งกันและกัน เช่น การแบ่งกลุ่มกันทำงาน เป็นต้น ในการประกอบกิจกรรมจำเป็นต้องมีการจัดที่นั่งให้อื้อต่อการประกอบกิจกรรม

กฎระเบียบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ กติกาและเงื่อนไขต่างๆ โดยที่ปรากฏระเบียบต่างๆ ในการเรียนการสอนกลุ่มเล็กจะสอดคล้องกับกฎระเบียบของโรงเรียนและกฎระเบียบของสังคม ในการเรียนการสอนกลุ่มเล็กจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับผู้เรียนยึดปฏิบัติ

นอกจากนั้น ครูทศน. ตำบล ยังมีบทบาทหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาชุมชน จัดหลักสูตรระยะสั้นที่เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นๆ ซึ่งเป็นการอาศัยความร่วมมือเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

3. กศน. ตำบล

สำนักงาน กศน. (2553 น. 2) ได้กล่าวถึงข้อมูล เกี่ยวกับ กศน.ตำบล ครอบคลุม 5 ประเด็น คือ (1) ความหมายของ กศน.ตำบล (2) หลักการทำงานของ กศน.ตำบล (3) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง กศน.ตำบล (4) แนวทางการดำเนินงาน กศน.ตำบล และ (5) บทบาทหน้าที่ของ กศน.ตำบล

3.1 ความหมาย กศน.ตำบล หมายถึง หน่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่ตั้งอยู่ในระดับตำบล/แขวง

3.2 หลักการทำงานของ กศน.ตำบล คือ ยึดชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงานและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ต้นทุนของชุมชน เช่น อาคาร สถานที่ แหล่งวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี มีการประสานเครือข่ายในชุมชนมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในชุมชน/ทั้งในฐานะผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา บูรณาการกระบวนการเรียนรู้ กศน.ตำบล ที่เป็นคนในชุมชน ให้การส่งเสริมสนับสนุน ติดตาม ดูแลและร่วมประเมินผลการดำเนินงาน กศน.ตำบล

3.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง กศน.ตำบล ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย แหล่งเรียนรู้ราคาถูก : กศน.ตำบลหรือแขวง มีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้นเพื่อ 1) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษา ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) สร้างและขยายภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน 3) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของภาคีเครือข่ายและ 4) ประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงานจัดการศึกษาร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

3.4 แนวทางการดำเนินงาน กศน.ตำบล สำนักงาน กศน. (2553,น. 3 - 10) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กศน.ตำบล/แขวง แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกิจกรรมหลักของ กศน.ตำบล 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่ละด้านได้เสนอวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

3.4.1 การบริหารจัดการ

1) ด้านกายภาพ

(1) อาคารสถานที่

หัวหน้า กศน.ตำบลและครู กศน.ร่วมกันปรับปรุงอาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอกให้มีความพร้อมในการบริการ มีความสะอาดร่มรื่น สวยงามปลอดภัย เหมาะสม และมีบรรยากาศเอื้อต่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์

ก. จัดหา วัสดุ และครุภัณฑ์ พื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพียงพอ กับความต้องการ เช่น คอมพิวเตอร์ สำหรับบริการสืบค้นข้อมูล โปรเจคเตอร์ โทรทัศน์ เครื่องเล่นดีวีดี อุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม วิทยุ ฯลฯ

ข. ดูแล บำรุงรักษาวัสดุ และครุภัณฑ์ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน

ค. จัดหาสื่อการเรียนรู้ทุกประเภท เช่น หนังสือแบบเรียน สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์

2) ด้านบุคลากร

(1) หัวหน้า กศน.ตำบล

ภาคีเครือข่าย

ก. ส่งเสริมสนับสนุน และประสานการทำงานกับครู ทรช. ชุมชนและ

ข. ปฏิบัติหน้าที่ประจำ ในพื้นที่ กศน.ตำบล ที่รับผิดชอบ

ค. ได้รับการอบรมพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามแผน

ที่กศน.อำเภอหรือจังหวัดกำหนด

(2) ครู กศน.

เครือข่าย

ก. จัดกิจกรรม กศน. ในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่รับผิดชอบ

ข. ประสานการทำงานร่วมกับหัวหน้า กศน.ตำบล ชุมชนและภาคี

การดำเนินงาน กศน.ตำบล

(3) คณะกรรมการ กศน.ตำบล

จัดกิจกรรม กศน.ตำบล

ก. สรรหาคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน กศน.กำหนด

ข. สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ กศน.ตำบล เกี่ยวกับ

ตำบล

ค. เสริมสร้างแรงจูงใจและความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ง. ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ ในการจัดประชุมคณะกรรมการ กศน.

(4) อาสาสมัคร กศน.ตำบล

กิจกรรม กศน.ตำบล

สรรหาและเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

(4) ภาคีเครือข่าย

ก. แสวงหา รวบรวม และจัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายในระดับตำบล

ข. สร้างความเข้าใจให้แก่ภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการดำเนินงาน กศน.

ตำบล

ค. เสริมสร้างแรงจูงใจและความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ
จัดกิจกรรมกศน.ตำบล

3.4.2 การจัดกิจกรรมหลักของ กศน.ตำบล

1) ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน (Information Center)

(1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ ระดับชุมชน ให้ครบถ้วน
ถูกต้องทันสมัย

ก. จัดเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน โดยใช้แบบของสำนักงาน
กศน.

ข. ประมวลผลเป็นรายตำบล และจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ
นำมาใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรม

(2) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ กศน.ตำบลและแผนปฏิบัติการประจำปี

ก. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพกศน.ตำบล

ข. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ค. นำเสนอแผน ต่อคณะกรรมการ กศน.ตำบลและภาคีเครือข่าย

ง. กศน.ตำบล นำเสนอแผนให้ กศน.อำเภอ/เขต พิจารณา อนุมัติ

(3) นำเสนอความรู้ข้อมูลข่าวสารสนเทศของชุมชน ให้ถูกต้องและทันสมัย

ก. นำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
เช่น ด้านการตลาดชุมชน สินค้าชุมชน การแนะแนวอาชีพ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ค. จัดแสดงข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร แผนภูมิ
แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ เป็นต้น

ง. สืบค้นและเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและข้อมูลที่เป็นประโยชน์
ต่อการดำรงชีวิต

จ. ส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ และ
ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล

2) ศูนย์สร้างโอกาสการเรียนรู้ (Opportunity Center)

(1) ประสานความร่วมมือในแนวราบกับภาคีเครือข่าย

ก. ประสานงาน/วางแผนร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน เช่น
คณะกรรมการชุมชน อบต. พัฒนาที่ดิน สถานีอนามัย พัฒนาการตำบล สหกรณ์ ปศุสัตว์ ประมง

ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน วัด มัสยิด โรงเรียนตีประจำตำบลฯฯ เพื่อจัดกิจกรรมบริการชุมชน

ข. รวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ของภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้

(2) เชื่อมโยงรูปแบบการให้บริการของหน่วยงานภาคีเครือข่ายกับกศน.

ตำบล

ก. ส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it center) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ชมรมคุ่มครองผู้บริโภคร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ่มครองผู้บริโภค (สคบ.) ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(กระทรวงไอซีที) มุมวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิตร่วมกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) บริการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ธนาคารเคลื่อนที่ การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย อำเภอกเคลื่อนที่ ฯลฯ กิจกรรมนี้จึงเป็นเสมือนที่นัดพบระหว่างประชาชนกับหน่วยงานบริการต่างๆของรัฐ หรือองค์กรอื่นๆ เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ของประชาชน

ข. พัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

(3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ก. จัดทำเว็บไซต์ กศน.ตำบล

ข. ใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการติดต่อกับผู้เรียน/ผู้รับบริการ ที่อยู่ต่างหมู่บ้าน/ชุมชน

ค. สืบค้น รวบรวม และการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น ราคากลางของวัตถุดิบ ราคาผลผลิตทางการเกษตร ราคาสินค้า เป็นต้น

3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Learning Center)

(1) ออกแบบกิจกรรม/โปรแกรมการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ก. กศน.ตำบล และ กศน.อำเภอ ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียน ผู้รับบริการออกแบบกิจกรรม/โปรแกรม หรือโครงการในลักษณะบูรณาการ ระหว่างวิถีชีวิตการทำงานและการเรียนรู้

ข. เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

(ก) จัดทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

(ข) จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

(1) ส่งเสริมการรู้หนังสือ

ก. จัดทำแผนการแก้ปัญหาผู้ไม่รู้หนังสือสำหรับกลุ่มเป้าหมายในตำบล
ที่ชัดเจน

ข. จัดทำกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือในกลุ่มอายุ 15 – 59 ปี เป็น
ลำดับแรก

(2) การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ก. จัดทำแผนยกระดับการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน โดยแยกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เช่น เด็กออกกลางคัน เด็กเร่ร่อน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสผู้
พิการ กลุ่มผู้ย้ายถิ่น ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ ประชากรวัยแรงงาน เป็นต้น

ข. วางแผนการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ร่วมกับภาคีเครือข่าย

ค. จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ง. รายงานผลการดำเนินงาน

(3) การศึกษาต่อเนื่อง

ก. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (ดำเนินการเป็นลำดับแรก) ดำเนินการ
โดยการจัดทำแผนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ/หลักสูตรอาชีพระยะสั้น ที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของชุมชน โดยเน้นการเพิ่มทักษะทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่และอาชีพใหม่
ที่สอดคล้องกับ
สภาวะปัจจุบัน

ข. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ดำเนินการโดยการจัดทำแผนการ
เรียนรู้ให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ ความจำเป็นของชุมชน เช่น การป้องกัน
สาธารณสุข สุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ค. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ดำเนินการโดยการจัดทำ
แผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
โดยการ
ฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรูปแบบอื่นๆ เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริม
ประชาธิปไตย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในการเป็นพลเมืองดีของชุมชน สังคม ของประเทศ เพื่อ
นำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ เศรษฐกิจชุมชน และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัด
การศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

(4) การศึกษาตามอัธยาศัย

ก. การส่งเสริมการอ่าน ดำเนินการโดยการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่างๆ เช่น ครอบครัวรักการอ่าน มุมส่งเสริมการอ่านในหมู่บ้าน/ชุมชน กศน.ตำบลเคลื่อนที่ อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน เป้าความรู้สู่ชุมชน หีบหนังสือสู่หมู่บ้าน จุดบริการการอ่านชุมชน มุมอ่านหนังสือ ที่ท่ารถ ร้านเสริมสวย ร้านตัดผม สถานีอนามัย เป็นต้น

ข. จัดบริการสื่อ ดำเนินการโดยจัดบริการสื่อทุกประเภท เช่น สื่อสิ่งพิมพ์(นสพ.) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสาริต สื่อทดลอง วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เป็นต้น บริการ Student Channel เพื่อเสริมศักยภาพให้กับโรงเรียนดีประจำตำบล บริการการศึกษาทางไกล (ETV) ให้แก่นักศึกษา กศน.และประชาชนทั่วไป

4) ศูนย์ชุมชน (Community Center)

จัดและส่งเสริมให้ กศน.ตำบล เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น เวทีชาวบ้าน สภากาแฟ สถานที่พบปะเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลาดนัดอาชีพ กิจกรรมศาสนาวัฒนธรรม เวทีประชาธิปไตย กีฬา ฯลฯ โดยครู กศน.ตำบล เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีกิจกรรมเหล่านี้ขึ้น เป็นการทำงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้ง อบต. อบจ. เทศบาล ตลอดจนภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งอาสาสมัครต่างๆในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัคร กศน. อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ เยาวชน ผู้นำท้องถิ่น เข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

3.5 บทบาทหน้าที่ของกศน.ตำบล ครอบคลุม

3.5.1 การวางแผน

- 1) จัดทำฐานข้อมูลชุมชน
- 2) จัดทำแผนพัฒนากศน.ตำบล
- 3) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

3.5.2 การจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

- 1) จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ดังนี้
 - (1) การส่งเสริมการรู้หนังสือ
 - (2) การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - (3) การศึกษาต่อเนื่อง
- 2) จัดและส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย
 - (1) ส่งเสริมการอ่าน
 - (2) จัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 - (3) บริการข่าวสารข้อมูล และสื่อทุกประเภท

(4) จัดและส่งเสริมกิจกรรมห้องสมุดประชาชนตำบล ห้องสมุดชุมชน มุมหนังสือบ้าน

3) บริการการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่าย

- (1) ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน(Fix it Center) ร่วมกับ สอศ.
- (2) ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับ สคบ.
- (3) ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชน ร่วมกับกระทรวงไอซีที
- (4) มุมวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ร่วมกับ สสวท.
- (5) หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ร่วมกับโรงพยาบาล สถานอนามัย
- (6) ธนาคารเคลื่อนที่
- (7) การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกับกรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย
- (8) อำเภอเคลื่อนที่ ร่วมกับอำเภอ

4) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยการประสานขอความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อร่วมเป็นอาสาสมัคร กศน. อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น

5) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แผนงาน โครงการ กิจกรรมและผลการดำเนินงานของกศน.ตำบล ในรูปแบบต่างๆ

6) รายงานผลการปฏิบัติงาน

- (1) รายงานข้อมูลเกี่ยวข้องตามแบบและระยะเวลาที่กำหนด
- (2) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ กศน.ตำบล

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน เท่าที่ค้นคว้ายังไม่ปรากฏ แต่มีผลงานวิจัยที่สามารถนำมาเพื่อให้เกิดแนวคิดการทำวิจัยดังกล่าว จึงได้เสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นบางส่วนของงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

สุบิน อย่างอื่น (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แบบจำลองการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่บ้านสำหรับการศึกษาดด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการจัดมุมเรียน สถานที่ต้องเป็นอิสระและเป็นส่วนตัว เงียบสงบ

ปราศจากการรบกวนจากกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่หนาวจัดหรือร้อนจัด สะดวกต่อการใช้สอย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

2. อุปกรณ์ในการเรียนประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ ชั้นวางสื่อ คอมพิวเตอร์ ไฟฟ้า พัดลมตั้งพื้น และอุปกรณ์เครื่องเขียนที่จำเป็น เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ

3. สื่อการเรียน ประกอบด้วยหนังสือ ตำรา เอกสารประกอบวิชา เทป บันทึกเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเทปบันทึกภาพ และอุปกรณ์การเรียนที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีการจัดมุมเรียน ประกอบด้วย (1) การจัดแบบมุมซ้าย มีชั้นสื่อและชั้นหนังสืออยู่ทางซ้ายมือของโต๊ะเรียน (2) การจัดแบบมุมขวา มีชั้นสื่อและชั้นหนังสือทางขวาของโต๊ะเรียน (3) การจัดแบบมุมเรียงหน้า มีชั้นสื่อและชั้นหนังสือโต๊ะเรียนและวางเรียงกัน (4) การจัดแบบขนานมีชั้นสื่ออยู่ด้านหลังผู้เรียน และ (5) การจัดแบบมุมเสริม หมายถึง การจัดนอกอาคารสถานที่ อาทิ ใต้ร่มไม้ ระเบียงบ้าน

กานดา ขำเปรม (2546) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงฝึกงานวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา มาตรฐาน ISO 14001 ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานนั้น ได้แก่ เสียงและการได้ยิน แสงสว่าง และการควบคุม ความร้อนและอุณหภูมิภายใน โรงงาน การระบายอากาศ สีและรหัสสากลของสี กลิ่นและการดับกลิ่น และความชื้น สิ่งดังกล่าวนี้จะต้องจัดให้มีความเหมาะสมจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานของศึกษาในโรงฝึกงาน

พงษ์เทพ วัฒนาวณิชย์วุฒิ (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษา กศน.ตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารจัดการ พบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ไม่เพียงพอกับความต้องการ หลายแห่งอาคารไม่เป็นเอกเทศ จำนวนครูไม่เพียงพอ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่นำไปขยายผล และมีการเปรียบเทียบของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของกศน.ตำบล (2) ด้านกิจกรรมหลักของ กศน.ตำบล พบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ ด้านการให้บริการสืบค้นข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากขาดคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ การเบิกงบประมาณในการจัดกิจกรรมได้น้อยมากในแต่ละครั้ง บุคลากร กศน.ตำบลไม่ได้ทำการสอนต้องทำงานให้กศน.อำเภอ และประชาชนให้ความสำคัญน้อยในกิจกรรมสายสามัญ (3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับทำงานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และการส่งเสริมด้านอาชีพทำไม่ต่อเนื่อง และ (4) ด้านการนิเทศ ติดตามและรายงาน ผลพบสภาพปัญหาเรื่องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยสนใจนิเทศติดตามงาน และการรายงานผล ยังขาดรูปแบบของการรายงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สมปอง วิมาโร (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานของกศน.ตำบล:แหล่งเรียนรู้อาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงาน กศน.ตำบล ในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัด

ศรีสะเกษ ในภาพรวมพบว่าสภาพการดำเนินงานของ กศน.ตำบล สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายด้านพบว่า ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุดอยู่ในระดับ มาก รองลงมาด้าน การติดตาม ประเมินและ รายงานผลอยู่ในระดับ มาก ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก และด้านการบริหารจัดการมีสภาพ การดำเนินงานลำดับสุดท้ายมีสภาพการ ดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ด้านการบริหารจัดการมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า บุคลากรปฏิบัติงานครอบคลุมตามภารกิจที่กำหนดมีสภาพการ ดำเนินงานมากที่สุด อยู่ใน ระดับ มาก รองลงมาด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ใน ระดับปานกลาง ด้านอาคาร สภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านสื่อ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ ลำดับสุดท้ายมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีสภาพ การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายหัวข้อพบว่า เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสภาพการ ดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาเป็นศูนย์ชุมชน อยู่ในระดับ มาก เป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสารของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นศูนย์สร้างโอกาสการเรียนรู้ มีสภาพการดำเนินงาน อยู่ลำดับสุดท้ายมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง (3) ด้านการมีส่วนร่วมมีสภาพการ ดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนใน รายหัวข้อพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม กศน.ตำบล มี สภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ในตำบล และต่างตำบล อยู่ในระดับ มาก และชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินงาน กศน.ตำบล มี สภาพการดำเนินงานอยู่ลำดับสุดท้ายมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง และ (4) ด้านการ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ส่วนในรายหัวข้อพบว่า การ สรุปลงผล และการรายงานผล มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด อยู่ในระดับ มาก รองลงมาการติดตาม ผล และประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

กุลธร เลิศสุริยะกุล (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของครูกศน.ตำบล เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบลสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัด ฉะเชิงเทรา ด้านการบริการที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกข้อ เมื่อเรียงจากลำดับในแต่ละด้านตามเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ คือ มีความตั้งใจ เต็มใจและกระตือรือร้นในการบริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี มีการศึกษาความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย และมีการติดตามแก้ไขปัญหา หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุง พัฒนาการให้การบริการอย่างรวดเร็วและเต็มใจ ตามลำดับ

โดยสรุป งานวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สถานที่ต้องเงียบสงบ ปราศจากการรบกวน มีอุปกรณ์การเรียนที่เกี่ยวข้องเหมาะสมและพอเพียง เสียง แสงสว่างและ อุณหภูมิมีความเหมาะสมแต่ยังพบปัญหาคือ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่เป็นเอกเทศ การบริการ สืบค้นทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่สามารถบริการได้ทั่วถึง การนิเทศติดตามไม่ต่อเนื่องและการ รายงานยังขาดรูปแบบของการรายงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และ 3) การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 338 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 183 คน ตามตาราง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา 1 ฉบับ จำนวน 3 ตอน โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของกศน.ตำบล แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 กำหนดสิ่งที่ต้องประเมิน ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 ทาง คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของครูคน.ตำบล

2.2.2 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยกำหนดสิ่งที่จะสอบถามเป็น 3 ทาง คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของครูคน.ตำบล

2.2.3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ โดยมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	แปลความหมาย
5	ระดับมากที่สุด
4	ระดับมาก
3	ระดับปานกลาง
2	ระดับน้อย
1	ระดับน้อยที่สุด

และ (2) แบบสอบถามปลายเปิด

2.2.4 สร้างแบบสอบถาม โดยใช้กรอบแนวคิดจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมขอบเขตของการวิจัย ได้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ

2.2.5 ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอรรถศาสตร์ จังหวัดนครราชสีมา ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นผู้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง จำนวน 1 ครั้ง

2.2.6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ ข้อคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ข้อคำถามมีความชัดเจนและภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม โดยมีการ ปรับปรุงแบบสอบถาม คือ การจัดกลุ่มข้อคำถามให้สอดคล้องกัน

2.2.7 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยี การศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 1 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิแสดงใน ภาคผนวก ก หน้า 63) ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดย ตรวจสอบข้อคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการวัด และตรวจสอบข้อ คำถามทุกข้อให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ภาษาที่ใช้ชัดเจน เข้าใจตรงกัน

เกณฑ์การให้คะแนนการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลจาก ผู้ทรงคุณวุฒิมาวិเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) แล้วหาค่าเฉลี่ย ซึ่ง กำหนดค่าเฉลี่ย ดังนี้

+1	ถ้าแน่ใจว่า	รายการสอบถามมีความเหมาะสม
0	ถ้าไม่แน่ใจว่า	รายการสอบถามมีความเหมาะสม
-1	ถ้าแน่ใจว่า	รายการสอบถามไม่มีความเหมาะสม

จากนั้นนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อมารวมกันเพื่อหาความ สอดคล้องจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	=	ดัชนีความสอดคล้อง
R	=	คะแนนความเห็น
N	=	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อคำถามจากการ พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า $IOC \geq .50$ แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องเชิงเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน ซึ่งผล ปรากฏว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของแบบสอบถามอยู่ในระดับดี ทั้ง 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.98 (แบบประเมินคุณภาพของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ค หน้า 72)

2.2.8 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.9 ทดลองใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่พิมพ์เสร็จแล้วไปทดลองใช้กับ กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา แล้วหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หน้า 78) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น .96

2.2.10 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถาม ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะจึงดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ (ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หน้า 65) มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อคำถามที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ติดต่อผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาเพื่อขออนุญาตทำการวิจัย

3.1.2 ประสานงานกับครูคน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมาเพื่อแจกแบบสอบถาม จำนวน 183 ฉบับ ผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามภายในเดือนกันยายน 2560

3.2 การดำเนินการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 นำแบบสอบที่ได้รับกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และดำเนินการแยกและจัดหมวดหมู่เพื่อเตรียมข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.2.2 คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ซึ่งแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมา มีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 นำมาลงรหัสให้คะแนนตามเกณฑ์การใช้คะแนนแต่ละข้อ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปแปลผลตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 การกำหนดเกณฑ์การใช้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายคะแนน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.3.1 การให้คะแนนข้อคำถาม ผู้วิจัยได้ให้คะแนนตัวเลือกที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแต่ละตัวมีคำตอบกำหนดเอาไว้และ กำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

3.3.2 การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับข้อความในแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของ ครูทศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นครราชสีมา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จาก แบบสอบถามเทียบคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1986, p. 182) โดยพิจารณาระดับ คะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายความว่า	น้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}} \times 100$$

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบลสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

4.2.1 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อกำหนดให้ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 N แทน จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

การวิเคราะห์แบบสอบถาม กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยตามแนวของ จอห์น ดับบลิว เบสท์ และเจมส์ วี คาร์ตัน (Best John W. and Kahn James V., 1993, pp. 181-182) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	ความคิดเห็นในระดับมาก
2.50 - 3.49	ความคิดเห็นในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ความคิดเห็นในระดับน้อย
1.00 - 1.49	ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

4.2.2 สูตรค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation – S.D.) (Lafferty Petter and Rowe Julain, 1995, pp. 561-562)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อกำหนดให้	S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$N\sum X^2$	แทน	ผลรวมยกกำลังสองของคะแนนทุกจำนวน
	$(\sum X^2)$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกจำนวนยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

4.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach “ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา”

(α - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 96)

4.3.1 การหาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538, น. 62) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อกำหนดให้	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

4.3.2 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach “ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา”

(α - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 96)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อกำหนดให้	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูกศน.ตำบลในด้าน เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอนของครู มีรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 183)

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	59	32.24
	หญิง	124	67.76
2	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00
	ปริญญาตรี	167	91.26
	สูงกว่าปริญญาตรี	16	8.74
3	ประสบการณ์สอนของครู		
	ประสบการณ์สอน น้อยกว่า 1 ปี	2	1.09
	ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 1 ปี – 5 ปี	3	1.64
	ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 6 ปี – 10 ปี	32	17.49
	ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	146	79.78

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ครูกศน.ต่ำบลเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.76 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 32.24 โดยมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.26 รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.74 และไม่มีเลย คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0 ส่วนประสบการณ์สอนของครู ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.78 รองลงมาคือ ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 6 ปี - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.49 ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 1 ปี - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.64 และน้อยที่สุดคือ ประสบการณ์สอน น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.09

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของกศน.ตำบล

ตารางที่ 4.2 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n = 183)

ด้านที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.23	0.11	มาก
2	สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ	4.31	0.15	มาก
3	สภาพแวดล้อมทางสังคม	4.34	0.14	มาก
	รวม	4.35	0.11	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.14) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.11)

ด้านที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ ของครูคน.ตำบล รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

(n = 183)

ด้านที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	สภาพอาคารอยู่ในสภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย	4.55	0.70	มากที่สุด
2	มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอก	4.57	0.67	มากที่สุด
3	มีพื้นที่การใช้สอยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงพอ	4.52	0.64	มากที่สุด
4	สถานที่มีความเป็นสัดส่วนหรือมีความเป็นเอกเทศ	4.42	0.88	มาก
5	มีแสงสว่างในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม	4.38	0.75	มาก
6	ไม่มีเสียงรบกวนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	0.82	มาก
7	ชั้นเรียนมีอุณหภูมิที่เหมาะสม	4.37	0.76	มาก
8	การระบายอากาศของชั้นเรียนเหมาะสม	4.39	0.64	มาก
9	มีโต๊ะ เก้าอี้ หรือที่นั่งมีพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสำหรับผู้ให้บริการ	4.31	0.76	มาก
10	มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เหมาะสม	4.23	0.81	มาก
11	มีสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียน เช่นแบบเรียน คู่มือชุดการเรียนรู้ครอบคลุมทุกหลักสูตร	3.93	0.83	มาก
12	มีหนังสือพิมพ์ สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ พอเพียงและทันสมัย	3.97	0.76	มาก
13	ที่วางหนังสือพิมพ์ มีตู้ ชั้นใส่เอกสาร มีเพียงพอ	4.15	0.75	มาก
14	มีอุปกรณ์ช่วยสอน เครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการสอน มีเพียงพอ ใช้งานได้	4.28	0.95	มาก
15	มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD DVD	3.82	0.79	มาก
16	มีโทรทัศน์ เครื่องเล่น CD VCD DVD	3.99	0.59	มาก
17	มีชุดสัญญาณดาวเทียม(ETV)	4.23	0.57	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
18	มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ ที่มีความเสถียร	3.77	0.95	มาก
19	มีแสงสว่างที่เพียงพอไม่มีเสียงรบกวนต่อการจัดกิจกรรม การเรียน	4.18	0.62	มาก
20	สถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถมาใช้บริการได้ สะดวก	4.11	0.62	มาก
	รวม	4.23	0.11	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.23 , S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ระดับมาก 17 ข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอก (\bar{X} = 4.57 , S.D. = 0.67) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ (\bar{X} = 3.77 , S.D. = 0.95)

ด้านที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิต
ภาพ ของครู กศน.ตำบล รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

(n = 183)

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	มีหัวหน้า กศน.ตำบล ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่	4.65	0.51	มากที่สุด
2	ครูมีความรับผิดชอบ รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง	4.60	0.54	มากที่สุด
3	ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.62	0.54	มากที่สุด
4	ครูมีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.52	0.58	มากที่สุด
5	ครูมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	4.63	0.53	มากที่สุด
6	ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต	4.67	0.49	มากที่สุด
7	ครูบริการด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว ฉับไว	4.58	0.56	มากที่สุด
8	ครูบริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ	4.60	0.53	มากที่สุด
9	ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.49	0.58	มาก
10	ครูมีเทคนิคการสอนที่ดี	4.34	0.60	มาก
11	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.21	0.53	มาก
12	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นความรู้ความจำ การคิด วิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุข	4.18	0.52	มาก
13	ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ ผู้เรียน	4.12	0.60	มาก
14	ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา	4.27	0.54	มาก
15	นักศึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.35	0.51	มาก
16	ครูมีการจัดทำแผนการทำงานชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้	4.25	0.53	มาก
17	มีการจัดทำสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการ สอนที่เหมาะสม	4.17	0.50	มาก
18	มีวิทยากรสอนเสริมวิชาที่ครูตำบลไม่มีทักษะและความ ชำนาญ	4.30	0.56	มาก
19	มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย	4.20	0.55	มาก
20	มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้	4.21	0.51	มาก
	รวม	4.31	0.15	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูบริการด้วยความสุภาพ มีเมตริจิต ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.49) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60)

ด้านที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้การสอนทาง
สังคมของครูกศน.ตำบล รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 สภาพแวดล้อมทางสังคม (n = 183)

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	กฎ ระเบียบ กศน.ตำบลมีความเหมาะสม	4.40	0.58	มาก
2	ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.55	มากที่สุด
3	ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.57	มากที่สุด
4	มีการประมวลผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลระดับตำบล	4.49	0.58	มาก
5	มีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร ทั้งภายใน ภายนอกชุมชน ที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ	4.35	0.62	มาก
6	มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนผ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์	4.29	0.64	มาก
7	มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบคลุม ครบถ้วน	4.27	0.69	มาก
8	มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาของชุมชน	4.30	0.58	มาก
9	มีการจัดกิจกรรมศูนย์ดิจิทัลชุมชน	4.47	0.59	มาก
10	มีการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน	4.40	0.66	มาก
11	มีการจัดกิจกรรมศูนย์ประชาธิปไตย	4.51	0.56	มากที่สุด
12	ออกแบบกิจกรรม/โปรแกรมหรือโครงการในลักษณะ บูรณาการระหว่างวิถีชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ของ กลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชน	4.35	0.61	มาก
13	จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน	4.58	0.55	มากที่สุด
14	จัดการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.53	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
15	ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม กศน.ตำบล	4.48	0.58	มาก
16	พัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและระหว่าง กศน.	4.35	0.57	มาก
17	ตำบล ร่วมกัน	4.30	0.60	มาก
18	นิเทศติดตามผลร่วมกับภาคีเครือข่าย	4.39	0.59	มาก
19	ครูและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.40	0.61	มาก
20	ครูและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักศึกษาและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.40	0.61	มาก
	รวม	4.34	0.14	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ ระดับมาก จำนวน 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบครัว ครัวเรือน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.69)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผลวิเคราะห์ข้อมูลแสดงข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

3.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

3.1.1 ควรมีการจัดสรรงบประมาณ ในการบริหารจัดการ กศน.ตำบล ให้มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เหมาะสมตามสภาพ และควรมีการจัดให้เหมาะสมกับการจัดการกศน.ตำบล มีความชัดเจนสามารถนำมาปฏิบัติได้ จำนวน 2 คน

3.1.2 ควรมีงบประมาณในการจัดสร้างและปรับปรุงทัศนียภาพให้กศน.ตำบล จำนวน 1 คน ควรมีโต๊ะ เก้าอี้ ให้กศน.ตำบลให้เพียงพอ เพื่อการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 1 คน

3.1.3 ควรมีโต๊ะ เก้าอี้ ให้กศน.ตำบลอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 1 คน

3.1.4 Internet ไม่เสถียรบางพื้นที่ ควรมีการตรวจสอบ (ควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอ) จำนวน 1 คน

3.1.5 อาคารกศน.ใช้ร่วมกับศาลาประชาคมหมู่บ้าน ควรแยกเป็นเอกเทศ จำนวน 1 คน

3.1.6 ควรมีการพัฒนา กศน.ตำบลเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำนวน 1 คน

3.1.7 ควรมีตู้เก็บเอกสาร เพื่อความปลอดภัย โดยรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 1 คน

3.2 ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

3.2.1 ควรมีงบประมาณในการสร้างอาคารเรียน กศน.ตำบล สุขภาพจิต ครู บุคลากรจะดีขึ้น จำนวน 1 คน

3.2.2 กิจกรรมไหว้ครู หรือกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างครูและนักศึกษาควรมีทุกเทอม จำนวน 1 คน

3.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ควรสนับสนุนสื่อ ครุภัณฑ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อจัดทำข้อมูลให้แก่ตำบล และเพื่อให้บริการจัดตั้งศูนย์ ICT ในตำบล ไม่เพียงพอสำหรับสอนประชาชน จำนวน 1 คน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

1.3 การดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 338 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 183 คน ตามตารางหาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา 1 ฉบับ จำนวน 3 ตอน โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 แบบการสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะ โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้ (1) กำหนดสิ่งที่จะศึกษาหรือวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา (2) ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ และ

งานวิจัย (3) กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม (4) สร้างแบบสอบถาม (5) ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงจากนั้นตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (6) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (7) ทดลองใช้แบบสอบถาม และ (8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยการ ติดต่อและประสานงานกับครูกศน.ตำบลเพื่อช่วยในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ช่วงเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 25 – 30 กันยายน 2560 โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 183 ฉบับ ได้รับคืน 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

1.3.4 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบลสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.4.1 ผลการวิจัยโดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นครูกศน.ตำบลส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี มากที่สุด ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

1.4.2 ผลการวิจัยการจัดสภาพแวดล้อม ของกศน.ตำบล พบว่า โดยภาพรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยระดับความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่า

1) *สภาพแวดล้อมทางกายภาพ* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ อยู่ในระดับมาก

2) *สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูบริการด้วยความสุภาพ มีเมตตาริจิต อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

3) *สภาพแวดล้อมทางสังคม* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบคลุมครบถ้วน อยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบลสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอกมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก กศน. ตำบล เป็นหน่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือห้องเรียนของ กศน. อำเภอ/เขต ซึ่งตั้งอยู่ในระดับตำบล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของประชาชนในชุมชนโดยมีแนวทางการดำเนินงาน การบริหารจัดการ ด้านกายภาพ เรื่องอาคารสถานที่ ให้มีการปรับปรุงอาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอกให้มีความพร้อมในการ ให้บริการ มีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม ปลอดภัย เหมาะสมและมี บรรยากาศเอื้อต่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สมปอง วิมาโร (2554, น.68) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการมีสภาพการดำเนินงานด้านอาคาร สภาพเหมาะสม มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ วรางคณา โตโพธิ์ไทย (2556 ,น. 11-8) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนการสอน ในห้องเรียน ควรจัดให้เรียบร้อยมีระเบียบ สวยงาม และสภาพแวดล้อมแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น สนามหญ้า ต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับเก้าอี้ นั่ง ควรจัดให้ร่มรื่น สวยงาม

2.2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ พบว่า ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ได้รับการอบรมและพัฒนาจิตใจ เพื่อให้เป็นผู้มีความเจริญด้วยศีล สมาธิและปัญญาซึ่งได้นำปัญญาไปใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอื่นๆต่อไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ วรางคณา โตโพธิ์ไทย (2556 ,น. 11-8) กล่าวว่าครูควรมีลักษณะนิสัยความโอป อ้อมอารี มีไมตรีจิต และกุศลร เลิศสุริยกุล (2558, น. 88) ได้กล่าวถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล มีความตั้งใจ เต็มใจ และกระตือรือร้นในการบริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี มีการศึกษา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และมีการติดตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงพัฒนาการ ให้บริการรวดเร็วและเต็มใจตามลำดับ

2.3 สภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า ครูกศน.ตำบล มีการประสานความร่วมมือ ในแนวราบกับภาคีเครือข่าย วางแผนร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน เช่น คณะกรรมการชุมชน อบต. พัฒนาที่ดิน สถานีอนามัย พัฒนาการตำบล สหกรณ์ ภาครัฐ ประมง ตำรวจ กำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน วัด สอดคล้องกับ กุศลร เลิศสุริยะกุล (2558, น. 95) กล่าวว่าสมรรถนะ ด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือการนำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการ

กศน.ตำบล ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน กศน.กำหนด ความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือจาก ภาควิชาการและความสามารถในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษากับ กศน.

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางกายภาพ รายการมี เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมให้ มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการมากขึ้น

3.1.2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางจิตภาพ รายการมีการ จัดการเรียนการสอนครูควรจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียนมากขึ้น มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นควรให้ครูกศน.ตำบลจัดการเรียนการสอน บรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจและก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียนมากขึ้น

3.1.3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนทางสังคม รายการมีการ สสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบคลุมครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบคลุมครบถ้วน และให้จัดทำระบบ สารสนเทศให้มีความทันสมัยสามารถใช้ข้อมูลได้รวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้พบว่าครูกศน.ตำบล เห็นประโยชน์ของการจัดสภาพแวดล้อมการ เรียนการสอนของครูกศน.ตำบล ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะการวิจัยเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของ ครูกศน.ตำบลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ดังนี้

3.2.1 แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ของกศน.ตำบล

3.2.2 การศึกษาความต้องการการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของ

นักศึกษา กศน.

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2544). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยแหล่งเรียนรู้ราคาถูกลง: กศน. ตำบล หรือแขวงพ.ศ. 2553*. สืบค้น
จาก <http://www.nfechaehom.com/acc/a2244886ra-beab.1pdf.pdf>.
- _____. (2552). *ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. สืบค้น
จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=14467&Key=hotnews>.
- _____. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กานดา ขำเปรม. (2546). *ระบบการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงฝึกงานวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ตามมาตรฐาน ISO 14001*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กุลธร เลิศสุริยะกุล. (2554). *การศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบลเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, นครปฐม.
- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2541). *การบริการสุขภาพในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2556). *สัมมนาด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (หน่วยที่ 6)*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- เชิดชู กาหวงศ์. (2545). *ทำอย่างไรให้เด็กชอบมาโรงเรียน. วารสารวิชาการ*.
- ทรงศนีย์ วรหาคำ. (2554). *สำนักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. (2540). *แนวทางการจัดสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ธเนศ เกิดขำ (2541). *รวมบทความทางวิชาการ*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปรีชา วิทโคต.(2544). สัมมนาการวิจัยและทฤษฎีด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา. ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาการวิจัยและทฤษฎีด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการ
ศึกษา. หน่วยที่ 12. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
พงษ์เทพ วัฒนาวณิชย์วุฒิ. (2557). การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษา กศน.ตำบลในภาค
ตะวันออก. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา,นครปฐม.
ไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2551). การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน. สืบค้น
จาก <http://srithai.hypermart.net/environment.html>.
ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่3).
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
วรางคณา โตโพธิ์ไทย.(2556). สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน. หน่วยที่ 11,น. 11-5-11-16.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
วสันต์ ปัญญา. (2554). การพัฒนาการฝึกอบรมผ่านระบบเครือข่าย เรื่องการผลิตหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับครูในโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
วิชิต เทพประสิทธิ์. (2558). กลยุทธ์ศาสตร์กับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียน
คอมพิวเตอร์. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/46080>.
วิชัย วรรณพุฒ. (2547). ทรรศนะของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายใน
โรงเรียนประจำวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจำบุรีรัมย์ เขต 1
อำเภอเมือง จังหวัดประจำบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
วินัย วีระพัฒนานนท์. (2546). สิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. (2557). เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21. สืบค้น
จาก http://journal.pim.ac.th/uploads/content/2014/12/o_1984rdsj8vr8nc715d1ml0vqd1a.pdf
สถาบันส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ.(2554).การศึกษาปัญหา
และความต้องการ ของหัวหน้า กศน.ตำบล.สถาบัน กศน.ภาคเหนือ จังหวัดลำปาง.
สมชาย จำปานิล. (2545). การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
สมปอง วิมาโร. (2554). สภาพการดำเนินงานของ กศน.ตำบล:แหล่งเรียนรู้ราคาถูก.สถาบันพัฒนาครู
คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, นครปฐม.

- สุบิน อย่างอื่น.(2538). *แบบจำลองการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่บ้านสำหรับการศึกษาคด้วยตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้สำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2553). *คู่มือการปฏิบัติงาน ครู กศน. ตำบล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กลุ่มแผนงาน.
- _____. (2554). *มาตรฐาน กศน. ตำบล ปี 2554 ของสำนักงาน กศน.* กรุงเทพฯ:สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการตรวจสอบและประเมินสถานศึกษา เกณฑ์คุณภาพสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) . (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. สืบค้นจาก <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์. (2546). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุปรีชา หิรัญโร. (2541). *การวางแผนพัฒนาโรงเรียน*. ใน *เอกสารการสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- เสรี ลาขโรจน์. (2546). *การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา*. ใน *ประมวลสาระวิชาการจัดการสถานศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2553). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อรุณี โครตสมบัติ. (2545). *การศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

Best, John W., and James V. Kahn. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall.

Lafferty, Peter and Rowe, Julian. (1995). *The Hutchison Dictionary of Science*. 2nd ed. Oxford: Great Britain Helicon.

ภาคผนวก

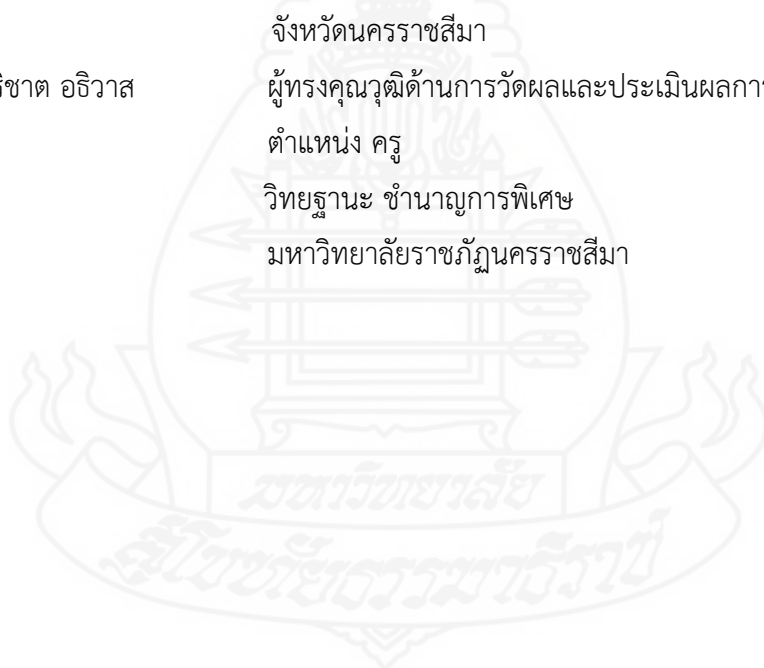
ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ดร.สารีพันธ์ุ สุภวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
วิทยฐานะ รองศาสตราจารย์ ด้านการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา
2. นางวรากร ครุฑขุนทด ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ
วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอด่านขุนทด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครราชสีมา
3. นางปาริชาติ อธิवास ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
ตำแหน่ง ครู
วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชา การวิจัยเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา แขนงวิชา
เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของ
ครูกศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
นครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปปรับปรุง และพัฒนางานกศน.ตำบลยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของครูกศน.ตำบล
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา แบ่ง
ออกเป็น 3 ด้าน รวมจำนวน 60 ข้อประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
2. สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ
3. สภาพแวดล้อมด้านสังคม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไป
ปรับปรุง และพัฒนางานกศน.ตำบลต่อไป คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อ
ท่านในการปฏิบัติงานกศน.ตำบลแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัยเฉพาะภาพรวมเท่านั้น

นางสาว มาลี ทรัพย์ฉายแสง

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [.....] ตามข้อมูลที่เป็นจริง

1. เพศ

[.....] ชาย

[.....] หญิง

2. วุฒิการศึกษาระดับ

[.....] ต่ำกว่าปริญญาตรี

[.....] ปริญญาตรี

[.....] สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์สอนของครู (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

[.....] ประสบการณ์สอน น้อยกว่า 1 ปี

[.....] ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 1 ปี – 5 ปี

[.....] ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 6 ปี – 10 ปี

[.....] ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของกศน.ตำบล (มี 60 ข้อ)

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับความคิดเห็นใช้ค่าน้ำหนักดังนี้

5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับมาก
3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับน้อย
1	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ					
1.1 สภาพอาคารอยู่ในสภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย					
1.2 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ทั้งภายในและภายนอก					
1.3 มีพื้นที่การใช้สอยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงพอ					
1.4 สถานที่มีความเป็นสัดส่วนหรือมีความเป็นเอกเทศ					
1.5 มีแสงสว่างในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม					
1.6 ไม่มีเสียงรบกวนต่อการจัดกิจกรรมการเรียน					
1.7 ชั้นเรียนมีอุณหภูมิที่เหมาะสม					
1.8 การระบายอากาศของชั้นเรียนเหมาะสม					
1.9 มีโต๊ะ เก้าอี้ หรือที่นั่งมีพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสำหรับผู้ใช้บริการ					
1.10 มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เหมาะสม					
1.11 มีสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียน เช่น แบบเรียน คู่มือ ชุดการเรียนรู้ครอบคลุมทุกหลักสูตร					
1.12 มีหนังสือพิมพ์ สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ พอเพียงและทันสมัย					
1.13 ที่วางหนังสือพิมพ์ มีตู้ ชั้นใส่เอกสาร มีเพียงพอ					
1.14 มีอุปกรณ์ช่วยสอน เครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการสอน มีเพียงพอ ใช้งานได้					
1.15 มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD DVD					
1.16 มีโทรทัศน์ เครื่องเล่น CD VCD DVD					
1.17 มีชุดสัญญาณดาวเทียม(ETV)					
1.18 มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.19 มีแสงสว่างที่เพียงพอไม่มีเสียงรบกวนต่อการจัดกิจกรรมการเรียน					
1.20 สถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถมาใช้บริการได้สะดวก					
2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ					
2.1 มีหัวหน้า กศน.ตำบล ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่					
2.2 ครูมีความรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง					
2.3 ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง					
2.4 ครูมีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้					
2.5 ครูมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ					
2.6 ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต					
2.7 ครูบริการด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว ฉับไว					
2.8 ครูบริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ					
2.9 ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง					
2.10 ครูมีเทคนิคการสอนที่ดี					
2.11 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย					
2.12 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นความรู้ ความจำ การคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุก และมีความสุข					
2.13 ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียน					
2.14 ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา					
2.15 นักศึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
2.16 ครูมีการจัดทำแผนการทำงานชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้					
2.17 มีการจัดทำสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.18 มีวิทยากรสอนเสริมวิชาที่ครูตำบลไม่มีทักษะและความชำนาญ					
2.19 มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย					
2.20 มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้					
3. สภาพแวดล้อมทางสังคม					
3.1 กฏระเบียบกศน.ตำบลมีความเหมาะสม					
3.2 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
3.3 ภาคีเครือข่ายร่วมจัดกิจกรรม กศน.ตำบล					
3.4 มีการประมวลผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลระดับตำบล					
3.5 มีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร ทั้งภายใน ภายนอกชุมชน ที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ					
3.6 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์					
3.7 มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชนครอบคลุม ครบถ้วน					
3.8 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน					
3.9 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ดิจิทัลชุมชน					
3.10 มีการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน					
3.11 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ประชาธิปไตย					
3.12 ออกแบบกิจกรรม/โปรแกรมหรือโครงการในลักษณะบูรณาการระหว่างวิถีชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชน					
3.13 จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน					
3.14 จัดการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.15 ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม กศน.ตำบล					
3.16 พัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและระหว่าง กศน. ตำบล ร่วมกัน					
3.17 นิเทศติดตามผลร่วมกับภาคีเครือข่าย					
3.18 ครูและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
3.19 ครูและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
3.20 นักศึกษาและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

.....

.....

.....

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

.....

.....

.....

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวมาลี ทรัพย์ฉายแสง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ค

ค่าตรวจนี้ความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ΣR	IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$	ความคิดเห็น	
						ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
1. เพศ							
☐ ชาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ หญิง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
2. ระดับการศึกษา							
☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ ปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
3. ประสบการณ์สอนของครู							
☐ ประสบการณ์สอนน้อยกว่า 1 ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ ประสบการณ์สอนตั้งแต่ 1 ปี - 5 ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ ประสบการณ์สอนตั้งแต่ 6 ปี - 10 ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
☐ ประสบการณ์สอนตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-

ตอนที่ 2 แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ของครูกศน.ตำบล สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	Σ R	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ความคิดเห็น	
						ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ							
1.1 สภาพอาคารอยู่ในสภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
1.2 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	-
1.3 มีพื้นที่การใช้สอยในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.4 สถานที่ที่มีความเป็นสัดส่วนหรือมีความเป็น เอกเทศ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.5 มีสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียน เช่น แบบเรียน คู่มือ ชุดการเรียนรู้ครอบคลุมทุก หลักสูตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.6 มีโต๊ะ เก้าอี้ หรือที่นั่งสำหรับอ่านหนังสือ อย่างพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสำหรับ ผู้ใช้บริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.7 มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.8 มีหนังสือพิมพ์ สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ พอเพียงและทันสมัย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.9 ที่วางหนังสือพิมพ์ มีตู้ ชั้นใส่เอกสาร มี เพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.10 มีอุปกรณ์ช่วยสอน เครื่องขยายเสียงที่ใช้ ในการสอน มีเพียงพอ ใช้งานได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.11 มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD DVD	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.12 มีโทรทัศน์ เครื่องเล่น CD VCD DVD	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.13 มีชุดสัญญาณดาวเทียม(ETV)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.14 มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ΣR	IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$	ความคิดเห็น	
						ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
1.15 มีการบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์พร้อมใช้งาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.16 จัดหาสื่อการเรียนรู้ทุกประเภท	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.17 สถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถมาใช้บริการได้สะดวก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.18 การเปิดบริการอย่างน้อย 5 วัน/สัปดาห์ (กิจกรรม/การบริการ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.19 มีการจัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายในระดับตำบล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
1.20 จัดแสดงข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ							
2.1 มีหัวหน้า กคน.ตำบล ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.2 ครูมีความรับผิดชอบ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.3 ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้	
2.4 ครูมีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.5 ครูมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.6 ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.7 ครูบริการด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็วฉับไว	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.8 ครูบริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.9 ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.10 ครูมีเทคนิคการสอนที่ดี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.11 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ΣR	IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$	ความคิดเห็น	
						ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
2.12 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นความรู้ความจำ การคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุข	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.13 ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจ ก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้	
2.14 ครูและนักศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.15 นักศึกษาและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.16 ครูมีการจัดทำแผนการทำงานชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.17 มีการจัดทำสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.18 มีวิทยากรสอนเสริมวิชาที่ครูตำบลไม่มีทักษะและความชำนาญ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.19 มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
2.20 มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3. สภาพแวดล้อมทางสังคม							
3.1 ภาวะเบียดเบียนคนตำบลมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.2 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.3 ภาคีเครือข่ายร่วมจัดกิจกรรม กศน.ตำบล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.4 มีการประมวลผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลระดับตำบล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.5 มีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสารทั้งภายใน ภายนอกชุมชน ที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ΣR	IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$	ความคิดเห็น	
						ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
3.6 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.7 มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชนครอบคลุม ครบถ้วน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.8 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.9 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ดิจิทัลชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.10 มีการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.11 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.12 ออกแบบกิจกรรม/โปรแกรมหรือโครงการในลักษณะบูรณาการระหว่างวิถีชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.13 จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.14 จัดการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.15 ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม กศน. ตำบล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.16 พัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและระหว่าง กศน. ตำบล ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.17 นิเทศติดตามผลร่วมกับภาคีเครือข่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.18 จัดเก็บข้อมูลและรวบรวมผลการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.19 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามแบบและระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	
3.20 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ กศน. ตำบล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้	

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.962	60

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ				
1.1 สภาพอาคารอยู่ในสภาพเหมาะสม มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย	320.17	1018.695	.301	.962
1.2 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ทั้งภายในและภายนอก	320.03	1010.033	.540	.962
1.3 มีพื้นที่การใช้สอยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงพอ	320.07	1010.961	.390	.962
1.4 สถานที่ที่มีความเป็นสัดส่วนหรือมีความเป็นเอกเทศ	320.27	1015.995	.328	.962
1.5 มีสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียน เช่น แบบเรียน คู่มือ ชุดการเรียนรู้ครอบคลุมทุกหลักสูตร	319.97	1012.999	.395	.962

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.6 มีโต๊ะ เก้าอี้ หรือที่นั่งสำหรับอ่านหนังสืออย่าง พอเพียงทั้งภายในและภายนอกสำหรับผู้ใช้บริการ	320.00	1015.931	.375	.962
1.7 มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต	320.00	1001.586	.509	.962
1.8 มีหนังสือพิมพ์ สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ พอเพียงและ ทันสมัย	320.13	1008.740	.468	.962
1.9 ที่วางหนังสือพิมพ์ มีตู้ ชั้นใส่เอกสาร มีเพียงพอ	320.07	1010.961	.390	.962
1.10 มีอุปกรณ์ช่วยสอน เครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการ สอน มีเพียงพอ ใช้งานได้	320.10	1021.817	.167	.963
1.11 มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD DVD	320.07	1010.961	.355	.962
1.12 มีโทรทัศน์ เครื่องเล่น CD VCD DVD	319.90	1006.300	.531	.962
1.13 มีชุดสัญญาณดาวเทียม(ETV)	320.07	1010.961	.355	.962
1.14 มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ	319.90	1006.300	.531	.962
1.15 มีการบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์พร้อมใช้งาน	320.07	1010.961	.355	.962
1.16 จัดหาสื่อการเรียนรู้ทุกประเภท	319.90	1006.300	.531	.962
1.17 สถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถมาใช้ บริการได้สะดวก	320.07	1010.961	.355	.962
1.18 การเปิดบริการอย่างน้อย 5 วัน/สัปดาห์ (กิจกรรม/การบริการ)	319.90	1006.300	.531	.962
1.19 มีการจัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายในระดับ ตำบล	320.07	1010.961	.355	.962
1.20 จัดแสดงข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบที่ หลากหลาย	319.90	1006.300	.531	.962
2 การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ				
2.1 มีหัวหน้า กศน.ตำบล ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่	320.00	1012.828	.390	.962
2.2 ครูมีความรับผิดชอบ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง	319.97	1010.723	.376	.962
2.3 ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	319.93	1007.375	.527	.962
2.4 ครูมีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้	319.97	1000.585	.619	.962
2.5 ครูมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	320.10	1010.507	.438	.962
2.6 ครูบริการด้วยความสุภาพ มีไมตรีจิต	320.10	1010.783	.408	.962

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
2.7 ครูบริการด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว ฉับไว	319.97	1010.516	.478	.962
2.8 ครูบริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ	319.93	1008.340	.506	.962
2.9 ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	319.90	1005.197	.592	.962
2.10 ครูมีเทคนิคการสอนที่ดี	319.90	1007.334	.481	.962
2.11 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย	319.97	1010.723	.395	.962
2.12 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นความรู้ ความจำ การคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุข	319.77	998.668	.623	.962
2.13 ครูจัดบรรยากาศที่ดึงดูดความสนใจก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียน	319.77	1009.220	.507	.962
2.14 ครูและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน	319.83	1005.109	.594	.962
2.15 นักศึกษาและนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน	320.00	1001.862	.615	.962
2.16 ครูมีการจัดทำแผนการทำงานชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้	319.83	1005.109	.594	.962
2.17 มีการจัดทำสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม	320.00	1001.862	.615	.962
2.18 มีวิทยากรสอนเสริมวิชาที่ครูตำบลไม่มีทักษะและความชำนาญ	319.83	1005.109	.594	.962
2.19 มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย	320.00	1001.862	.615	.962
2.20 มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้				
3 สภาพแวดล้อมทางสังคม				
3.1 ภาวะเป็ยบคน.ตำบลมีความเหมาะสม	319.83	999.868	.629	.962
3.2 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้	319.93	1004.271	.558	.962
3.3 ภาคีเครือข่ายร่วมจัดกิจกรรม กศน.ตำบล	319.73	1008.478	.596	.962

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
3.4 มีการประมวลผลและจัดทำระบบฐานข้อมูล ระดับตำบล	319.63	1010.723	.463	.962
3.5 มีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร ทั้ง ภายใน ภายนอกชุมชน ที่เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ	319.83	1013.040	.451	.962
3.6 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	319.70	1012.493	.413	.962
3.7 มีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลชุมชน ครอบคลุม ครบถ้วน	319.67	994.782	.777	.961
3.8 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหาของชุมชน	320.07	1013.099	.392	.962
3.9 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ดิจิทัลชุมชน	320.07	1010.961	.390	.962
3.10 มีการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน	320.03	1010.102	.464	.962
3.11 มีการจัดกิจกรรมศูนย์ประชาธิปไตย	320.03	1006.102	.549	.962
3.12 ออกแบบกิจกรรม/โปรแกรมหรือโครงการใน ลักษณะบูรณาการระหว่างวิถีชีวิตการทำงานและการ เรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชน	319.80	993.476	.738	.961
3.13 จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและ ชุมชน	319.63	998.447	.732	.961
3.14 จัดการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรเชิงบูรณาการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	319.67	992.092	.712	.961
3.15 ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม กศน.ตำบล	319.73	1004.133	.650	.962
3.16 พัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและ ระหว่าง กศน. ตำบล ร่วมกัน	319.90	1012.231	.470	.962
3.17 นิเทศติดตามผลร่วมกับภาคีเครือข่าย	319.90	993.541	.799	.961
3.18 จัดเก็บข้อมูลและรวบรวมผลการจัดกิจกรรม	319.97	1003.275	.641	.962
3.19 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามแบบและ ระยะเวลาที่กำหนด	319.97	1012.102	.390	.962
3.20 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ กศน. ตำบล	319.80	1005.683	.476	.962

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ สกุล	นางสาวมาลี ทรัพย์ฉายแสง
วัน เดือน ปีเกิด	23 มีนาคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สถานที่ทำงาน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง	ครู

